

G
MM
BER
G

ROMAAN

No

21

Kommertskooli direktor Heinr. Bauer †

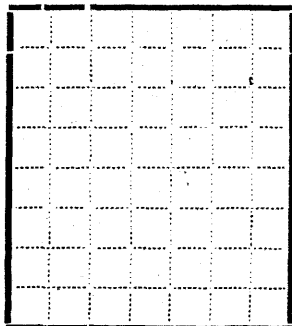
AR

SP
759+

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.**

Hindmõistatus

Nr. 21 (135).

Antud tähed: a, a, a, a, a, a, a, a, a, b, d, d, g, c, e, e, e, h, h, i, i, i, i, j, j, l, l, l, m, m, n, o, r, r, s, s, s, s, s, s, s, s, t, t, t, t, t, u, u, u, u, u, w, ä, ä, paigutada ruutudesse nii, et nad järgmiste tähendustega sõnad annaksid:

1. Ajalooline aeg;
2. Luustiku osa;
3. Kindel keha;
4. Linn Saksamaal;
5. Mitte uurimine;
6. Kassi omadus;
7. Aine omadus;
8. Lahund.

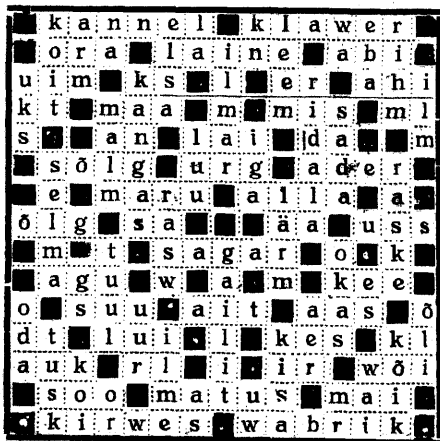
Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „Hindmõistatuselahendus“ kuni 15. detsembrini. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müriwahe tän. 16) sissekäigu juures asuvasse kirjakasti. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 1 (139).

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja: 1) **Raadio detektor aparaat**; 2) **1 anne Eduard Wilde kogutud teostest**; 3) **Käkimäe kägu — Juhan Liiv.**

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 17 (131)

Õigeld soletusi saatsid.

Tallinnast: Karl Holzmeier, S: Kask, Aug. Kaasik, E. Luuk, Hed. Martinson, M. Mölnik, K. Rosmann, Helene Reemann, Hans Reemann, Richard August Sisas, Endel Toop, L. Tõnisberg, Alide Wentsel,

Tartust: L. Jõul, Joh. Jõul, Ella Pedajas, Astrid Ratnik, Heinrich Tamberg, Rud. Solba.

Walgast: O. Lepik, J. V., F. Utt.

Wõrust: Max Unt.

Wiljandist: P. Adamson, H. Oinas, Eugen Raudjalg, P. Rängel, A. Tults, Leopold Taar, Ilmar Wasar, J. Wetka.

Narwast: Marta Adosson, B. Leppik, A. Leppik.

Tapalt: A. Jantra, Aug. Johanson, B. Luuk, E. Luuk.

Rakwerest: Harry Kängsepp.

Pärnust: E. Hanso, Milda Küng. **Risiküllast:** Emille Grents. **Kollast:** A. Eermann, A. Eermann, A. Kutpri, A. Suurmees.

Antslast: Alex Solba. **Harju Rannamõisast:** Joh. Hanso, **Laupalt:** Aug. Haas. **Kilust:** L. Herman, Arthur Tamberg, P. Soolmann, Marie Tamberg. **Jõgewalt:** Elmar Klausson, R. Terasmägi. **Tormast:** R. Koppel. **Hagerist:** Aug. Rasendorf. J. Ruuben. **Sindist:** Johann Kask. **Kodasust:** H. Lipstok, O. Lipstok. **Mõisaküllast:** Lydia Tamm. **Elwast:** Lydia Tullif. **Häädemes-**

telt: Anny Puusaar. **Riiseperest:** R. Pilberg. **Rõngust:** Elmar Peebu, Hugo Peebu. **Paidest:** Marta Sengbus. **Maasist:** Joh. Siilem.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Jules de Revél — Kombejuht **R. Terasmägi** — Jõgewalt; 2) Arthur Adson — Wana laterna — **Hans Reemann**, — Tallinnast, Kollane tän. 9—12; 3) Marta Lepp — 1905 a. järelainend — **Lygia Tullif**, Elwast.

„Romaani“ talitus.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Juhani Aho: Põlatud. — Josef Kessel: Odessa hullud. — Grete David: Kohustants. — Tristan Bernard: Kuidas asi oli. — Michael Erdödi: Teem. — Läti jutt: Kuidas kägu sündis. — Hans Rössing: Karapan. — Leedu jutt Kärbes ja täi. — Grossschmidt: Ei ole nali. — U. Uechtritz: Sädemed. — H. Wühner: — Sügisrahu. — Fr. Lehne: Tuli südames — Tött ja nalja.

Nr. 21 (135)

Nowember 1927

VI aastakäik.

Põlatud.

Soome kirjanik Juhani Aho.

1

Wäitswaid oli minu weli,
ainult teras minu tuqi,
ja ta kattes kiwi küljes,
ema ebaolu küljes,
paha naise patu küljes.

Kalewala: laul 33. V.

„Waadake, et Jummu rahule jätate,“ pahan-
das peremees risti üle lõikamatu ruffipõllu.

„Jah, kui ta enese meist eemal hoiaks,“
urijewad teised ja hakkawad jälle kõigest jõust
rukist lõikama.

Uga warsti on noffimine jälle täies hoos.

Rogu talu rahwas on selle ühe wastu.
See üks on suur, tüse, tõmmmahaline sulane,
kes ilma kordagi püsti ajamata ja selga siruta-
mata kui tormituul kõigist kaugel ees rukist lõikab,
filmanähtawa soowiga, et ta nende pilkesõnu ei
kuuleks. Uga nad tahawad teda wihastada.
Tahawad teda niikaugale wiia, et ta, nagu
harilikult, kui teda ärritatakse, mõne raske asja
kätte hakkaks ja nende poole wirutaks. Sel
kõmbel on nad ta juba ajanud tubakamuga
kätte hakkama ja toanurka wiskama wõi suuri
kiwa põllult kätte haarama. Seesuguse ärrituse
järele kaob ta enamasti kaugale ja ei räägi
päew otja kellegagi ainuiski sõna. Ja kui ta
midagi kätte ei saa ja neid ka muul wiisil
enestest eemal hoida ei oska, siis peawad nad
teda lolliks ja äsfitawad ta kallale wäikesed
poisijõngerjad, et need teda narriksid.

Peremees on ta ainus kaitstja, sest Jummu
on tubli tööline, täitsa usaldusväärne kõiges;
ta toimetab hästi hobuseid ja aitab mõnikord
töödrukulatel ka wäikeid toita.

Nüüd on janditamine põllupeenral lõuna-
wahaajal jälle alanud. Jummu sõbb ja on oma
kübara, piibu ja tubakafoti murumättale asetam-
nud — ainult sõbmiseajal lahtub ta neist.
Kui kõht täis ja ta oma saatjate järele ümber
waatab, leiab ta kübara oma selja tagant puu-
tüwelt ja selle kõrwalt praod wabalt oma piibu,
nagu oleks puutüügast suitsetanud. See äratab
üldise naeru ja isegi peremees ei jõua tõsiseks
jääda.

Sõnalauksumata wõtab Jummu kübara ning
piibu ja küsib siis oma tubakafoti järele, mis
samuti on kadunud.

„Miks ja feda meilt küsid, küsi kinnult!“
wastatakse, ja naer muutub weel wallatumaks.

Kuid noffimine algab weel alles, kui sulane
Tafwo kistuma hakkab kotti, mis nõelaga Jummu
enese wõõ külge on riputatud, nii et ta tema
tagumiku peal ripub. Jummu ei jassa emast
enam walitseada, ta äigab kärege Tafwo poole,
nii kõwasti kui suudab, aga et Tafwo kõrwale
kargab, siis lööb Jummu oma sõrmed puutüwe
wastu weriseks. Paar korda ähib ta rind ja
ta rinnasõrmed laienewad. Siis aga wõtab ta
firbi ja lähneb teistest eemale üksi rukist lõikama

„Ta sõbb nii naljafelt, et tal parut wõiks

pealaest maha kiskuda, ilma et ta seda märkaks," hüüdis keegi ta selja taga.

"Jah, see ollagi tal kord maha võetud," vastas Lafvo.

"Nii, kuidas siis?" küsis keegi teine.

"Tookord, kui ta kroomuleival Kuopio müüride taga istus!"

"Nüüd pidage suu!" kumandab peremees ja ajab rahva jälle tööle.

Uga sealgi jatkati alatud juttu.

"Mis hea tegu see siis oli, mis ta kroomuleivale viis?"

"Oo, ta varastas piimaämbri . . . oli selle talumajast välja viinud ja teisele wargapoisile edasi annud."

"Kes sulle seda ütles?"

"Tema ise jutustas."

"Suu pea, ja pikakoivaline koer!" hüüab Junnu äkki kõigi imestuseks.

"Ise pea suu — hundiselgroog!"

Junnu oli pikk selg ja lühikesed jalad, sellepärast kuulis ta seda nime tihti.

"Jah, tolle seljale mahtus küll niipalju piitjahoope, et peksja armas, et ta peksmisega waewalt walnis saab. Kas peame uuesti algama? küsis ta maakohunikult, ja siis jai Junnu kaks portsjoni piitjahoope wangistusele lisaks . . . aga ta ei teinud häälkki."

"Jumal teab, kas ta kajakannuudi oleks välja kammatanud."

"Noh, see võiks küll olla, kui ta isal meelde oleks tulnud teda sellega kōbitada."

Junnu oli tüdrukü laps ja see oli aluse annud kuulujuttudele, et Junnu isa olla Wene kajak, kes waremalt külas elanud.

"Nüüd olge wait!" käskis peremees waljusti.

"Jumal hoidku ueid!" kisendasid sel hetkel naised metsikus hirmus, ja meeste suust tuleb metsik wandesõna.

Seft Junnu on põllult fuure kiwi käte wahela kahmanud, nagu oleks ta olnud tükk kasetohikut, ja paiskas selle siis wiltulistud naol ja hirmja needimisega lõikajate keskele.

Teised suutsid kõrwale karata, Lafvo aga, jalust tabatuna, langeb kiwi kõrwale põlwili.

"Da lööb mu furnuks, ta tapab mu ära," mõirgab ta.

"Wististi mitte — ole ainult mõislik; ta ei ole jalga wigastanud," lahutab peremees, kes ühes teistega Lafvo jalga läbi waatab.

"Sihuke elajas! Siduge ta kinni, enne kui ta meie käest plehku paneb."

Meheid tormawad üle ruffi otsekõhe Junnu juurde ja pōrkawad temaga kokku, aga ainfa hooga raputab ta nad lahti.

"Nüüd jälle Junnu rahule, ja ärge tallake ruffid maha. Gemale sealt, ja tööle!"

"Kas peremees seda metslast weel kaitseb, kes ei näegi, mis ta wiskab? Tema süü see tõesti ei olnud, et kiwi mind peast ei tabanud."

"Siis oleksid selle eest iseennast wõinud tänada. Kas ma sind ei hoiatanud!?"

"Pean jaama waluraha, kas wõi kohtuaudu," uriseb Lafvo ja lonkab oma sirbi juurde.

"Jah, waielge selle üle, kuidas tahate, aga igal ajal, ka mängul ja noffimisel, on oma piir," ütleb peremees lahkudes.

Uga ta ei saa lahti jubedusest, filmitsedes kiwi, mis kukkudes maasse tunginud ja nii raste on, et ta ise seda waewalt jaksab liigutada. Oli ometi Jumala õnn, et asi pahemini ei lõppenud.

Junnu filmis oli kõik maailm täis punaseid ja kollaseid jooni paisunud ja põld ning mets wankusid. Uga üleliigne jõukulutus teeb ta südame halvaks ja ta tunneb enese korraga olewat nii nõrga, et waewalt weel jalul jaksab seista. Ta istub weidikese maha, pea tume, tõuseb siis ja läheb otsekõhe metsa. Ta läheb, ilma et teaks: kuhu, ja läheb, ilma et mäletaks: miks. Alles tükk maad eemal, kui ta jõuab ühe aia ette, saab talle aiaft üle ronides selgeks, et ta peaaegu oleks ühe mehe tapnud ja et ta, kiwi wiskates, seda ka oli kawatse nud.

Ruffilõikajad olid põllult foju tulnud, olid käinud suplemas, olid õhtust sõõnud ja siis magama läinud. Minult peremees oli weel ülewal ja asetab parajasti saapaid õrrele kuiwama, kui Junnu tuppä astus ja seinapingile istus, ilma et sõnagi oleks lausunud.

"Kas tahad weel süüa?" küsis peremees, aga Junnu ei awaldanud selleks soowi.

"Mul oleks peremehega midagi rääkida," ütles ta wiimaks, nähes, et peremees juba uksti hakkas riivi panema.

"Mis tähtjas asi siis sul südame peal on, Junnu?"

"Wabastage mind teenistusest!"

"Uga mis siis see tähendab, Junnu? Kes tōōaega? Ja mispärast?"

"Minu asi ei lõpe siin majas hästi."

"Mis ja niisugusest rumalast, pahast jutust küsid? Waremalt saime ju kõik tülid ilujusti lahendada."

"Jah, Teie küll, aga minul ei ole rahu — ja ma wõiksin kergesti õnnetuse tekitada?"

"Kasju ometi oma ägedat meelt pisut rahustada; hirmus on ju wõitluses seesuguseid reimu tarwitada."

"Ma ei jõua enmast walitseda, kui nad mind alati pillkawad ja wiha ning tige dus mulle pähe tõusewad."

Beremees mõtles tüki aega, siis istus ta lauäärde pingile.

"Kui sina ja Tafvo üksteisega läbi ei saa, siis lasen parem tema lahti."

"Ma ei jõuaks teiste kõrdpille ja pilkeid ometi wälja kannatada. Nad ju wiikawad mind nagu kõik teisedki õiglased inimesed."

"Mis jutt see on? Sina pole ju teistest sugugi halvem."

"Beremees kuulis ju ise, mis nad ütlesid."

"Ah, tühi laim!"

"Aga see on tõsi, mis nad ütlesid."

"Et sa marguse pärast wangis olid?"

"Jah, seda ma olin. Ma pole seda veel kellelegi rääkinud peale Tafvo, kui mulle talwel pööningul olime ja ta ennast minu sõbraks nimetas; aga nüüd tahan seda Teile jutustada, sest et Te alati minu wastu olete lahke olnud."

"Jah, jutusta, kui tahad."

"Jah, jutustan Teile," algas Jummu nuratud häälega, nohisedes, nagu oleks ta pisaraid neelanud. "Nii oli nii, et nad minu, kui karjapoisi, oma kampa said; nad lihtsaid mu afnast sisse, sest nad ei pääsenud sealt ise läbi, ja sundisid mind sealt warastama ühe kooreämbri ja kolm leiba ja wõipanga, aga ma tundsin neid kõiki ja andsin nad ka üles. Jah, midagi pahemat pole ma iial teinud . . . olen alati elanud sellest, mis mu oma, aga nad kõik on mul kaelas, niisama siin kui kodus. — Koerad on koerad, igal pool maailmas on nad ühesugused."

"Aga sa ei saa ju maailmast wälja põgeneda."

"Lähemin nende eest pisut kõrwale, kui peremees mind pisut aitaks. Ei ma nõua mingisugust tasu, kui mulle lapikese maad oma ülemisest põlluist annaksite."

"Lapikese maad? Ja kust siis oleks see?"

"Olen seda soovinud Kontiometsa äärest."

Kuna peremees waitib, jatkab Jummu:

"Olen enesele juba kohagi walinud — Mustijärwe kaldal . . . ja peremees võib ju renti nõuda, mis tahab."

Dieta ei olnud peremehel midagi selle wastu, kui ta oma maa peale jäädama tööliste sai. Jah, kui ta dieta järele mõtles, siis oli see päris hea, kui tal eemal Mustijärwe kaldal Kontio metsa ääres tubli põllutööline asus. Ta polnud sellele küll täitsa kindel, aga ometi oli see väga tõenäoline, et . . . ta oli sellest ju ajalehest lugenud. Ja kui teine nüüd nii hea meelega sinna tahtis asuda . . . ja . . . jah, miks siis mitte.

"Noh, rendi suhtes jõuame juba kokkuleppele," ütles ta, ja jatkas: "Mõlten selle üle veel järele."

"Kõige meelsamini lähen ju homme homm-

ikul wälja metsa — ja kui see teistiti võimalik ei ole, siis toon Teile teise sulase."

Beremees mõtleb selle üle jälle pisut järele ja ütleb siis tõustes:

"Noh, pean küll sinuga nii leppima, kui kõik midagi ei aita. Tingimused võime ju ikka mõni teine kord kindlaks määrata."

Ütles ja läks wälja.

Jummu jääb poolpimedasse talutuppa istuma.

Kaua oli see mõte ta peas käärinud. Mida wanemaks ta sai, seda raskem oli tal kannatada inimeste pilget ja südametust ja seda walusamini tundis ta, kuidas nad kõik tema wastu olid nagu ühinenud. Tema oli hakanud umbusaldust tundma kõige wastu inimese loomus, niihästi inimeste sõnade kui tegude wastu. Tal oli tunne, nagu oleksid nad temale sõrmega näidanud, kus ta ka wiibis, kodu wõi kllas. Ta oli katsunud inimesi lahtisega mõita, hea sõna ja abi läbi, kus iial wõis. Aga nad kõik olid teda narrinud; just nagu täna Tafvo — mees, kellele Jummu kõik oma eluloo usaldades oli jutustanud. Olid mehed suitsetanud tubakat, mis ta liimakesest kaasa toonud, naised mainisi sõnnud, mis ta ostnud, ja kohwi joomud, mis ta keetnud, siis olid nad jälle walmis tema wälmust naerma ja tema kohmetust ja rumalust pilkama. Ja seda kõik selleks, et teda piiritumalt wiikastada ja teole ärritada, mis teda uuesti wõis ahelatesse panna ja wangitorni wita. Nad kõik luurasisid tema kogutud pennide järele, mida ta, nagu nad teadsid, paljude parwetamisel oli kogunud.

Kõik olid katsunud teda petta, kõik olid tal turjal, ja peenemad kõige ees.

"Kui üles tunnistad, saad kergema karistuse," oli talle maakohtunik tookord kohtu ees ütelnud. Aga ta waletas, see mees. Kui ta kõik oli tunnistanud, mõistisid nad talle kohe witsahirnu. Kui ta käed tookord ei oleks olnud seotud, ta oleks selle mehe kohtulauas surmits kägistanud.

Jah, tõsi oli, mis teised wangid olid ütelnud, et waene inimene ses maailmas iial õigust ei saa, sündigu taewas kuidas sünnib. Nad istuwad hea toidu juures rammusjana, kõik need riigi peenemad härrad, ja wäiketalupidajad olla ainult nende käsilised ning orjad, olla waid kokkukühweldatud kari, kelle isiku wastu lugupidamist ei tunta!

Aga õpetaja tegi ta südame tookord pehmemaks. Ta kinnitas ja ütles, et igamees, kes oma otsuse saanud ja karistuse kannatanud, sama hea olla kui kõik teised, kel luba ei olla teda piinata ega pilgata — wabalt wõivat ta olla waderiks ja tunnistajaks kohtu ees. —

Uga ta oli waletanud, see õpetaja. — Alles kui Junnu wanglast wabanenud, hakkasid inimesed ta elu alles tõsiselt hapuks tegema. Nii mõis see küll ehk tõsi olla, mis õpetaja ütelnud, et kui ta inimeste meelest ei kõlba, Jumalale kõlbab ta ometi — aga ta ei saanud sellest kõigest aru ja ei osanud seda lõpuni mõtelda; nii tihti kui ta sellega algas, hakkas ta pea kohisema ja ta meel läks segi, nii et ta midagi ei taibanud.

Nii palju oli talle ometi selge, et peab lahtuma kõigist ja igawesti. Ta tahtis põgeneda metsa ja emast seal kui karu pejasse peita. Siis mõisid nad näha, need koerad, kas nad tulla tohtisid teda siia purema.

Õgedasti tõuseb ta ja läheb wälja — mitte seda öödi ei taha ta enam nagu muidu siin wiibida.

Ta wõtab magamiskohast oma asjad, pistab leiwa kasetõhikust karpri ja lahtub talust, ilma et keegi teda näeks. Warsti pöörab ta maanteelt kõrwale teerajale.

Ta sammub hobusteopli äärt mööda ja seal sөөb Junnu kõrbe nimekaim. Selle eest on ta alati hästi hoolitsemise ja nüüd hirmub hobune temale tajakesi wastu, kuuldes eemalt tema samme. Junnu jääb weidiseks tema kõrwale seisma, silitab õrnasti ta kaela, räägib temaga ja kõlistab pisut aega tema kaelakellust. See hobune oli olnud ta ainus sõber, ainus, kes talle iial polenud ütelnud haawawat sõna ja kelle silmis ta iial polenud näinud sialpilget.

On pühapäewa hommikupoolne, kui Junnu wälja metsa läheb. Kui kõik teised kiritus wiibisid, on ta käinud peremehe juures, ilma et teda keegi oleks näinud. Kõrkuhoitud raha eest on ta enesele ostnud oma kõrwi sõbra, ja suusõnal on koftu räägitud, et Junnul, kui ta üksiklasena edasi tahab elada, õigus on maad kümme aastat järjestikku kända ja külwata, selle ainfa tingimusega, et ta peremehele wiljaseenne tasub. Peale selle on peremees enesele õiguse tinginud, et kui Junnu kord peaks teiste juurde tagasi tulema, kõik hooned tema maa peal peremehele kuuluvad.

„Jah! Inimeste hulka tagasi tulla, kui nende käest kord juba oled pääsnud!“ naerab Junnu endamisi, hõbuft kae kõrwal talutades — selga ei taha istuda, sest see koormaks hõbuft — ja sügawale metsa tungides.

Suur rumalus temast, et ta oma unistust juba ammu, ammu pole teostanud! Uga kuidas oleks ta ka mõinud aimata, et siin maailmas weel leidus inimene, kes teda ei pilganud ega

nõrganud. — Ja maad kümme aastat rendita, ilma suurema nõudeta ära anda — jah, selle mehe wastu tahtis ta olla tänuilik, kümnekordselt tänuilik; wabatahtlikult tahtis ta temale kõik wiia, mis tal oma tarwidusest maasaagist üle jäi. Ja kõige selle headusele mõteldes sulab ta süda, nii et ta lõug hakkab wäriseb ja ta wäriseb, krobeline käega pühib raske pisara oma silmist.

Ta rändab ruttu mööda metsikuid, rohtunud karjaradasid edasi, mis soode ja metsade äärt mööda, kuhu inimestejalad harwa satuwad, edasi lähewad. Ta ronib üles kõrge kalju tipule, kust ta muud ei näe, kui lõpmatut kollendamat sügisemetsa ja magawaid soid iga metsatuka taga. Inimeste maailm on temast kaugel, üks kõik kuhu ta oma pilgud pöörab; kindude taga pole kuulda wähematti häält ega näha inimeste eluasemetelt tõuswat suitsu. Kaugelt eemalt kajab wahetewahel mõne jahikoera haukimine ja kõnatab mõni piiskipauk, mitmekordselt kaja äratades. Uga kättidel on ise oma teed, nemad teda eeskirjama ei tule.

Ettewaatuse pärast pistab ta peotäie sambalaid kaelakellasse, kui jälle edasi rändab.

Uga kodus omistki ei leia ta hing rahu. Nädalate kauppiinab teda rahutus ja hirm, et „maailm“ ta peidupaiga wahest leiab, et pilkajad teda mõiwad otsida ja teda karjakaupa tulewad siit ära ajama. Kes teab, ehk teostas Tafwo oma ahwarduse ja läheb mõrtsukatöökatse pärast kohtunikule tema peale kaebama.

Ja kogu sügise piinawad teda need mõtted.

Tema omi seisab järwe kaldal orus, kahe kõrge mäeseljandiku wahel. Selle koha lähedal, mis ta enesele walinud, seisib juba wanast ajast saadik wäike metsasaun, pooleldi maasse wajuunna, kord ehitatud, et sõepõletajatel õõsiks peawari oleks. Junnu on omi katuse ära parandanud ja elab selles seni, kui omale omi ehitab. Saab see walmis, siis tahab ta sauna talliks tarwitada.

Juba palke ja laaste walmistades on tal wahetewahel, nagu kuuleks ta metsatõhnikus jalaasteid ja näeks seal kedagi tüwede wahel liikumas. Ta peatab töös ja kuulatab nagu põgenenud wang oma tagaajajaid, ilma liigutamata ja hingamata. Criti pühapäewiti on tal hirm külastajate eest ja ta läheb parem juba hommikul warakult oma wõrkude ja jahisilmusega metsa. Kui ta siis õhtul oma omile läheneb, siis hiilib ta kui maras ise oma õue, wahetewahel kuulatades ja seisatades, emme kui julgeb tuppa astuda.

Uga keegi ei tule. Ja kui lumi tuleb, on Junnu palkmajakesel juba katuse peal.

Pühade päewa õhtul kütab ta esimest korda oma uut ahju.

Koldees põleb tuli, puud pragisewad nagu rõõmu pärast ja suits tõuseb seinte wahel katuse alla. Jummu pitutab pingil, suitsetab piipu ja wahib tarretult tulesse.

Nüüd on tal oma katus pea kohal ja omad seinad warjaks. Nüüd oli tal koht, kust tal õigus oli igauht minema saata, kes siia tahtis sisse tungida ja teda eksitada. Tema ei wajanud enam kedagi kummardada ega kellegi meele järele teha.

... Kui aimult ta oma ema weel elas, siis oleks ta wõinud ta oma juurde wõtta, torakas talle mõte äkki pähe. Nastakümned oli ta tema unustanud, jah, ei olnud tahtnud temale mõelda. Ema oli ju nagu temagi maailmas olnud põlatud ja tal ei olnud iial oma katust pea kohal. Nüüd oli ta surinud, teotusest häbiastatud, pilgatud ja tallatud inimestest ja nullasse lastud näljaaastal hõweldamata kiristus teiste seltsis, ja waewalt oli tema matuse puhul kirikufella helistatud. . .

Jummu oli tema wastu, kuni ta elas, olnud kare ja kare, aga nad olid ta ju wiinud wanglasse ja ema ning poja wägiwallaga lahutanud. Ja kui ta wiimaks wanglast jälle oli wabanenud, oli neid mõlemaid pilgatud ja nõogatud:

"Näe, sealt tuleb huffalainud tüdruk oma pojagal Jaana Jummul Wärdjas! Jaana Jummul Wärdjas!"

Seft tunnisti hakkas ta emast häbi tundma ja ema temast. Ja nad käisid, et mitte kokku puutuda, üks teisest kaugelt mööda.

Uga kui ema surema hakkas, saatis ta kästjala poja juurde ja palus teda enese juurde kõnelema. Jummu wiibis tooford juba puumetsas ja tal oli häbi ema juurde minna, seft kõik olid kutses kuulnud. Warsti tuli aga teine kästjalg ja küsis, kas ta tuleb ja selle eest tuleb hoolt kanda, et ta ema ilusasti maha maetaks.

"Matku ta, kes tahab!" wastas Jummu ja ei läinud.

Uga see kõik oleks wõinud olla teisiti. . . Ja kui ta ema ka oleks wõinud teisiti elada, nüüd waewasid teda ometi need mõtted. Ja et mälestusi põgenema ajada, läks ta ruttu wälja rege korda seadma, et minna woori meedama ja sel kombel enesele lehmaostuks raha teenida.

Ta oleks tööd leidnud raagude wendamisega ise oma kogukonnas. Uga seal oleks ta jälle kohanud inimesi, kelle eest ta oli põgenenud.

Ta sõidab naabritehiskonda ja kaupleb enesele weod wälja kirikufülas ja ümbruses.

Boole talwe weab Jummu alt merekaldalt kaupa kaupmeestele, kes elawad mandril.

Reegi ei tunne teda seal ega küsi temalt, mis temaga on. Uga ometi hoidub ta taludest kaugelt, nagu oleks see ta oma wald, sõidab suurematest alewiteist mööda ja jätab teised woormehebed kaugelt oma taha.

Kui ei ole ilm külm ega tuiska, sõõb ta tee ääres ja otsib enesele aimult hobuse pärast õõjets peawarju. Ukendest, taludest ja ristiteedelt mahitakse teda, naerdakse, nõõgatakse — ja et puhata, walib ta enesele alati kõrwaliised teed mööda pikki neemi, kus maju ei leidu. Seal on ta täitsa üksinda, üksinda, üksi oma hobusega, kellega ta tundide kaupa juttu westab, teda kallistades, tema kallal talitades, teda mägedest üle minnes aidates ja ise rege kaasa wedades.

Uga jõuluajast saadik muutub tee elawamaks ja kaupmehed sõidawad linnast linna.

Ja kord, kui ta parajasti hobust aitab koormat järjult mäest üles wedada, tuleb talle saanitais kasukaidkandwaid, punasewõõga isandaid wastu. Tema kohale jõudes ksendawad nad, et mingi ta tee pealt eest. Uga enne kui ta ree jaksab kõrwale pöördma, löõb üks neist isandatest oma piika piitsaga tema ruunale kõigest jõust üle selja. Jummu kähwab wihastelt püsti, unustab hobuse, kes tuhatuella edasi jookseb, kähwab tee äärest aiateiba ja jookseb isandatele järele.

Need kihutawad mis hobune jõuab, aga järgmisel mäel saab ta nad kätte ja wirutab teiba wastu saani puruks. Saanisisistujad suundawad waid suure waewaga weel pead tagasi tõmmata, teiwast murdub saani esilaua wastu poolks ja Jummu jääb, ahkides wihast, saani taha seisma.

Tagasi tulles leiab ta oma koorma teise mäe tagant tee kõrwalt, hobune walges wahas ja warisemas, reeais selja peal. Rusikas kätel ja wihast nuuskudes mõirgab ta sõitjatele kättemaksmist ja hukatust üle waitse tee järele, ja ta wiha ei kao enne, kui talle meelde tuleb, et see ometi on Jumala õnn, et ta kedagi suruks ei löõnud.

Lähemas peatuskohas, kuhu ta puhkama jääb, et wäsinud hobuse eest hoolitseda, kuuleb ta, härrad käinud talus sees ja olnud wististi raudteenihenerid.

"Waadaku nad ette, need murjatud, et nad mulle enam ette ei juhtu!"

Uga ta tahab kaugelt saada teerõõmliteft, rahakotiritsujateft, hakkab kahetsust tundma töö ja oma hobuse waewa üle. Ja kuna teenistus on hea olnud ja ta rohkem ei soowi, siis läheb ta koju, alati küladest mööda; ta reepõhjas

lamab noor lehm, kelle ta kofkuhoitud raha eest on ostnud.

Ta on lehma hoolikalt mäsjunud nahtadesse ja mattidesse ning istub ree peas. Lehm on nagu laps, kes lamab ja talle oma suurte silmadega otja wahib, kui ta wahetewahel tagasi waatab ja teda silkitab. Ta on heas tujus, laulab tafakesi, naeratab waikselt oma seltsilise üle ja unistab õnnelikult kodule lähenedes:

„Nüüd pole enam oodata ei häda ega nuret, sest hobune ja lehm ja oma om, ei häda pole nüüd enam oodata . . . mingisugust, ei mingisugust!“

Jõudes majakese juurde, on see peaaegu lumehange maetud; seal pole kellegile teed, ei ole näha aiustuslikke inimesejälge, ainult jänesed ja põldpüüd on õues pisut ringi kefjunud.

Jumule algab rõõmus aeg — warakewade pikad päewad on täidetud tema tööft. Ta raiub puud, weab heinu, ja palke oma uue elumaja, lauda ja kuuri tarwis.

Tema hele taju rikutakse ühel hommikul, kui ta metsa minnes eemal kirmehoope kuuleb. Wististi on see mõni puuraiuja, mõtleb ta, aga ta ei tahtnud teda ühelgi tingimusel lasta oma majja.

Ja mees ei tulegi; näib, nagu sõidaks ta teisel poolt järwe oma koormaga kulla. Ja ta ei tule ka hull päewi enam tagasi. Aga ühel päewal, kui Jummu kõigest nureft wabastatuna oma ree peal istub, sõidab sama mees mööda ja otseted metsa, aga ta ei räägi sõnagi, kui Jummu, samuti suud awamata, pea kõrwale pöörab. Hobune on pärit peremehe talust, Tafwo endine tööhobune, mees aga mõõras.

Nii mõnigi päew tuleb ja koob mees sanal kombel. Pole näha, et ta tahaks Jummut efsitada; see võib küll olla mõni uus sulane, tubli ja wirt, ja kui nad üksteist jälle kohtawad, peatab Jummu hobuse, paneb piibu põlema ja hakkab mehega juttu westma. Tafwo, nii kuuleb ta, minna kewadel kroonuteenistusse, raudteele, sest et peremees teda ei tahtwat ja nad palga asjus ei jõudwat kokkuleppele.

Jumule meeldib mees, kes on tema wastu peaaegu awaklik ja imestab head teenistust, milleft Jummu jutustab, ja nõnda saab Jummuigi jutufaks ning räägib lõbusasti ka paljust muust, oma uuteft hoonetest ja laudast. Palub mõõrast oma juurde fiske astuda, kui teineford jälle mööda sõidab. — Sulane tuleb, tänab, imestab ja räägib Jummuaga nagu peremehega, ja kuidas Jummu ka waatab, wähematki nõõkamiselusti ei näe ta sulase filmist.

Ühel ilusal pühapäewal tuleb peremeeski Jummut waatama. Ütleb, olla oma asjad sel päewal rahule jätanud, et siia wälja tulla. Tema arwanud, et Jummu igawesti siin wäljas lumehangedesse on maetud.

Jummu teeb kohwi ja pakub tubakat, ja meistergi kiidab ta seadelduift.

„Jah, sina ehitad enesele kord weel terve talu, kui juba nüüd sellele oled nii hea põhja rajanud,“ ütleb ta.

Ja nad westlemad koos Jummu nooreft põllu- tööft, arutawad, kuhu mõiks kõige paremini põld ja kuhu heinamaa asutada. Peremees annab nõu põldu krundi kagu küljele maja ja järwe wahel asutada. Jummu arwab, et pisut kau- gemal parem põld olla, aga peremees wastab, parim põld olla iffa see, mis seisab just toa afende ees.

„Kui peafsin kord tõesti peremehe aumääri- likkuse ja lugupidamise omama, kas siis tõesti teised peafsid summitud olema minuaga kui õige inimesega ümber käima?“ mõtleb Jummu, kui peremees juba on koju sõitnud.

Ja kui kewade tuleb, ruttab Jummu weel südmini tööle, kaasa kistud magusatest unistus- test. Ta raiub suure tüki metsa mäe lõuna- küljest maha, teeb aia wäikse põlema lehtnests ümber, künnab põllu üles ja korraldab, puhastab ja seab järwe ääres heinamaa korda.

Tema õnnelikumad päewad ou pühapäewad. Neid naudib ta oma hobuse seltsis. Ta ratsu- tab temaga soole ja põllule, istub, piip suus, tema kõrwale, silkitab teda, westab temaga juttu ning pakub talle soolaga würtfitud leiba, mis ta taskus kodust kaasa wõtnud.

Kewadekülwi oras tõuseb haljendades, lop- sakalt ja terwelt. Seda silmitsedes ja uue elu üle järele mõteldes paisuwad pisarad talle filma ja ta põlwed wärisevad.

Aga just seesugustel hetketel asus ta süda- messe põhjusetu hirm, selle eest, et midagi mõiks sündida ja ta õmne häwitada. Ta katsub neile aindustele kindlat kaju anda. Kord unes on tal, nagu läheneks tundmatu hädaohht talle kui must pilwesein, mürisests ja kõmises üle põllu, kujukse katuse ta maja pealt ja wiskaks ta enese otseti maha. Ta mõtleb selle unenäo üle järele, mõtistleb selle tähenduse üle ja otsib abinõusid, kuidas tulewat õnnetust kõrwaldada.

Kui ometi peremees tema peale millegi pä- raft pahaseks ei saanud, kui ta teda ära ei ajaks, sest kirjalikku lepingut tal ju ei olnud. Tema tahab põllu sinna asutada, kuhu peremees näitas; mõimalik, et ta seal sama hea on, kuigi ta seal palju enam tööd ja waema nõuab.

Wõi nõuab õpetaja temalt kümnest, sest et tal lehm on, wõi pahandab, et ta ita kirikus

ega armulaul ei käinud. — Võimalik ka, et riik politsei kaudu oma maksud lasseb sisse nõuda?

Ja ta läheb õpetaja juurde, viib talle püstitäie mõis, palub, et tohib pihtile tulla, ja kirjutab enese armulaua jaoks raamatusse.

Samal sõidul õiendab ta oma kroonumaksu, maksab seal oma oja kroonumehe kirjutajale ette, sest et selleks veel tähtaeg ei ole tulnud.

Nüüd ei mõiks teda enam keegi eluolemus ehitama tulla; ei taeval ega maal poleks õigust teda nüüd kiusata, kui õhtul kodu poole sõidab.

Heameelega oleks ta isegi Tafvooga lepitust otsinud, kui maid oleks teadnud, kust seda leida. Aga võimalik, et Tafvo meeletibedus oli juba kadunud, sest et ta siitamaani vähemasti waenlust ei olnud ilmutanud.

Ja kõik ta hirm on juba peaaegu kadumas, kui ta jälle peab mõtlema emale. Kui nüüd wald tema ülespidamise pärast hakkas kohut käima, kuuldes, et Junnu hobune ja lehm oli . . .

Võimalik ka, et Jssand Jumal ise temale mõiks oma wiha tunda anda, et ta oma ema vastu oli olnud nii südametu elu ajal ja talle isegi surma puhul ei olnud lastnud hingekella löüa.

Ta pöörab tagasi, sõidab wallawanema juurde, algab temaga juttu ja kingib talle mitu marka waestekassa heaks, sest et muul teel tasu ei taheta, ja siis läheb ta külla laudsepa juurde ning tellib temalt ema haua jaoks risti.

See annab talle rahu. Nüüd, arwab ta, ei tohiks tema ja kirja maailma wahel enam midagi wastolu olla. Nüüd ei saa tema üle enam keegi mõinust ja keegi ei wõi talle enam tigevalt kallale kippuda. Jah, võimalik, et keegi seda ka enam ei kawatsegi.

Ta otse tunneb, kuidas ta süda jälle pehmemaks muutub, kuidas waen taganeb ja meeletibedus sulab, ja ta ei taha enam pahu aimdusi uskuda, kui need mõnikord jälle esinewad.

— — —

Kaks aastat on Junnu oma onnis metsade ja sooode taga elanud ja keegi pole teda ehitanud.

Kui ta kolmandal kewadel järwekalbal istub ning kalu püüab, kuulleb ta sügawas metsatihnikus mõraht heli. See on nagu kauge kirwehoop ja siis langewa puu pragin.

Aga kes mõiks sel aastaajal puid raiuda? Küsib ta pisut kummaliselt liigutatuna.

Ta kuulatab teravamini ja on nüüd kindel, et metsas palju mehi on puid maha raiumas. Mets kajab kogu päewa ja järgmisel hommikul kuulleb ta selgesti, et kára läheneb. Kolmanda päewa hommikul ronib ta onni taga seiswale

mäeseljandikule ja näeb üht suurt mända üle metsa ladwa wankuwat ja kukkumat. Ja waewalt on ta sügawasti hinge tõmmanud, kui juba teine määnd, otse esimese kõrwal, kukub.

Ta mõtleb kaua, kas ta peab sinna minema ja enesele selgust muretsema, mis seal sünnib ja kes temale sealt poolt küljest läheneb. Ta peab selle üle õue minnes aru, mõtiskleb selle üle sõõgi ajal ja veel maganagi minnes. Ja et talle samal põhjusel uni ei tule, siis tõuseb ta ja läheb teele sinna poole, kust ta on kuulnud kirwehooppe ja meeeste heli.

Metsas pole aimust hingegi, aga puud on maha raiutud, üks teise kõrwal nõõrõiges reas, ja looritud teibad on reas maasse pistetud.

Aga raiendik ei seisnud sugugi ta peremehe krundi piiri taga! See mets pidi ju kuuluma tema peremehele? Kas ta küll metsa on ära müünud? Kas tema, Junnu, pidi saama mõne naabri?

Aga kui ta raiendikku möõda pisut maad edasi läheb, näeb ta, et raiendik, ümber kaljumäe nurga pöõrdes, soo äärt möõda edasi läheb, ikka nõõrõiges joones nii kaugele kui silmad nägema ulatawad.

Junnu läheb koju tagasi, jääb aga täis kartust üles, kuni päike tõuseb, ja ei jõua selgusele. Dõõ ei edene, alati tahab ta kuulatada ja ikka kuulleb ta lähenevat, kuni see ühel laupäewalõunal lõpeb.

Pühapäewal läheb ta uuesti wälja raiendikule. See on tüki maad lähemale tulnud ja näib minemat oru poole, otse tema onni suunas.

Ja kui ta esmaspäewa hommikul eineks metsaasa ümber aeda tegemast koju tuleb, kuulleb ta kirwelõõke üsna ligidal põllu taga metsa ääres. Seal räägitakse, kirwed raiuwad ja äkki kukub suur määnd üle metsapiiri wälja ja ühtlasi ilnuwad sealt ka kaks meest lagedale.

Aga kui nad põllu äärt möõda üles tema koha poole jooksewad, kaob Junnu, kes oma onni nurga taga liikumatult istunud, tupp ja lõõb ukse kinni. Aga kui ta ei suuda läbi akna wälja waatamata jätta, näeb ta härraid kess põldu üht kummaliselt kolme jalaga riista üles seadwat, millega nad esiti metsa ja siis otsekohe tema onni poole sihiwad, uagu tahaksid nad tema aknast midagi sisse lasta.

Samal hetkel möõdub keegi aknast, lõgistab ukseleinki, ja tupp astub Tafvo. Ta sirutab Junnule lahkesti kätt, istub pingile ja ütleb: „Doon sulle täna haruldased mõõrad, Junnu!“

„Mis mehed need siis on?“ küsib Junnu.

„Jnshenerid.“

„Mis on neil siin tegemist?“

„Awawad siia raudteeliini.“

Samal hetkel tulewad härrad tупpa.

... „Tere . . . tere,“ ütlevad nad üle-
käivalt. „Noh, siin on väike talu, millest meil
ainugi polnud . . . Kas olete Teie siin pere-
mees?“

„Jah, tema on siin peremees ja perenaine
ühtlasi, harib põldu ja peab hobust ning lehma,“
seletab Tefvo, kuna Jummy pingile toetub ja
võõrastele otse wahib, ilma et teaks, mis mõ-
telda, mõi mis mehed need on ja mis nad siit
otjivad, ja ometi on tal, nagu oleksid need
näod temale juba waremast ajast tuttawad.

Härrad, kaks noort insheneri, teewad, nagu
oleks see maja nende oma, wõtawad palituid sel-
jast, asetawad oma asjad puitidele ja laubidele
ning Tefvo paueb korwi toidumoonaga lauale

„Kas mõikime siit pisut piima saada?“
küsivad nad.

„Mime ja too härradele pisut piima,“ üt-
leb Tefvo.

Jummy kuulab instinktiivselt sõna. Ta wa-
lab piima masinlikult annumast kruusi, ja kui
ta sellega tупpa tagasi tuleb, heidab ta pilgu
langemud nämahitiiglasemale ja imelikule kolme-
jalaga asjale põllul, mis weel seal seisab ja
tema talu poole sihib — ja wiib siis piima
härradele tупpa.

Jälle jääb ta ahju kõrwal seiswa pingi
ette seisma, silmitseb külastajaid ja suitsetab
framplikult piipu.

Miipea kui härrad sõõmud, jutustab talle
Tefvo, et raudtee läbi ehitatawat; praegu ae-
tawat sihti ja sügisel algawat töö.

„Ta lähleb siit läbi, just ses juunas, nagu
pääsist selle maja peale lastuna.“

„Maja peale?“ tuleb wiimaks Jummy suust.

„Jah, peate pisut teed andma,“ ütleb üks
härradest.

„Pead oma põllu ja heinamaad mujale
asetama.“

„Mujale asetama?“

„Jah, ei aita siin emagi, kui riit käsib.“

„Riit käsib?“

„Jah, kui tema käsib, siis tuleb waid sõna
kuulda.“

Tefvo näeb wälja, nagu tahaks ta pilgata;
tema silmad näiwat särawat kahjurõõmus, ja
kahlakaselt silmitseb Jummy waheldamisi teda
ja härraid. Jah, kahlemata olid need samad
härrad, kes talmel ta hobust piitfutatsid. Kui
nad müüd ei tulnud teise mõttega, kui nad ei
olnud Tefvo käsilised!

Ilma et Jummy küsiks, jutustab Tefvo, et
tema kui nende härrade abi parajasti linna-
sest tulnud. Juimesti olla umbes kakskümme-
nes, kes metsas liini lahtiraiumisel töötawat ja head
palka saawat, kolm marka päewas — ja kui

töö tõsiselt algab, olla temale tööd kogu ajaks
lubatud. Ükski töö ei olla nii kasulik, kui riigi
töö. Jah, kui waid oleks hobune, siis alles
mõiks raha teenida.

— „Aga sul on ju hobune? Sina ostsid
ju mana runna. . .“

Jummy ei wästanud.

„Ja peale selle on sul lehm. Piima eest
wõib hästi raha saada, kui sinu metsas töö
kord algab. . . ja see kestab kaua. Ehk astud
ka fina riigiteenistusse?“

„Ei, selleks pole mul lusti.“

„Mõiks ju olla, et sind selleks sunnitakse,
kui nad sul su kõige parema maa ära wõta-
wad ja su maja raudtee pärast lammutawad.“

„Aga kui ma seda lammutada ei laske?“

„Nad peawad ta lammutama, sest nad ei
tohi kindlaks määratud suuna muuta, mis riit
määranud. Nad on weel suuremaid talusid
lammutanud kui sinu talu. Kõwerusi nad ei
tee, olgu siis wabest kirikute juures.“

Jummy ei taha tüli. Pole ju teada, mis-
laadi mehed need on. . .

Siis walmistawad mehed minekule, wiska-
wad mõned pennid lauale ja lähewad wälja
põllule oma kolmjala juurde, mille nad müüd
kefet äestatud põldu üles seawad. Tefvo pis-
tab teiba sinna kohta maasse, kus masin seis-
nud, teise õue ja kolmanda põllu äärde metsa
weerde. Härrad ütlevad Jummule lahkudes, et
teiwaste wäljakiskumine karistatam on, ja kao-
wad siis metsa.

On nad läinud, tulewad teised mehed kir-
westega; ka nemad lähewad ristile põllu ja
läbi õue. Nad ei näe Jummyt, kes kui halwa-
tult oma majas istub ja neile järele waatab,
ja warsti hakkawad nad teisel pool küljel met-
sas puud maha raiuma.

Ülles kui nad kõik juba on kadunud, hak-
tab Jummy ajajooksul taipama, mis on sündinud.

Wälja pärast ei wõinud nad hulganit tulla.

Wõimalik, et nad on tõesti raudteetööliised. . .

wõimalik, et ahwardus oli tõsine ja et raudtee

tõesti lähleb just tema majast läbi. . . kõik ta

hooned lammutab ja ta põllud häwitab. . .

Wõimalik, et tuli siia sadandeid tööliisi ja

tema ning mis tal oli tallati jalgade alla. . .

Ta pidi seisma nagu kefet küla. . .

Tõde selgub talle nagu piffefärgatus; üks-
teise järele saab ta asjadesst aru, just nagu ku-
kus talle kiwi kiwi kannul pähe.

Tema pidi siit siis lahkuma? Jälle wälja

minema wõõraste juurde maad tallama? . . .

Aga tema ei lähel Ei liigu patgasikil! Suleku

nad aina tulla, tema kasewemmal wirutas

siis kõigile paufudes kuldasel!

(Järgneb).

Odessa hullud.

Rumeenia kirjanik Josef Kessel.

Et oma sõpra, inshener Nikolai Petrowitshi, tsheka kiusu käest päästa, wõttis dr. Anissin ta oma juhatusel seiswasse nõdrameelsetemajasse Odesas rawitsejaks.

Nii kandis Nikolai Petrowitsh nüüd rawitseja pluusi, ja et ka teenijate keskel igasugust kahtlust lämmatada, määras dr. Anissin ta rawitsejaks ühe intelligendi nooremehe juurde, kelle silmis rahustamatu rahutus seisis; sest need silmad nägid alati ja igalpool surma.

Selle haigega westis nüüd ühel õhtul inshener, kui dr. Anissin tuppastus. Tulija huuled tuikasid ärewalt ja higitilgad, mis tal alati otsaesisel seisis, olid suuremad ja arwukamad kui muidu. Ilma haige juuresolekust küsimata ütles ta:

„Nikolai Petrowitsh, nad tulewad!“
Inshener mõistis ja pomises:

„Miks?“

„Neil näib olewat kahtlus. Keegi kommissar jõuab öösel wõi hommikul kahekümne punawäelasega siia. Mulle teatas seda keegi hea sõber. Ma ei tohi Teid siin pidada, Teid tuntaks kohe ära ja meil mõlemail oleks sellega ots.“

Sel hetkel tuli nõdrameelse suust kondist ja üdist läbilõikaw hirmuhüüe, nii et see inshenerist närwiliselt läbi käis.

„Sealt tuleb ta, surm,“ kisendas haige.
„Peletage ta ometi eemale, härra doktor; ta tahab mind kägistada!“

„Waikige,“ hüüdis inshener Erhof temale karedasti.

Ja ta silmad loitsid nii ähwardawalt, et õnnetu wait jäi.

Surma tont, mis nüüd insheneri uuesti ähwardas, oli temale äkki selle wastikuks teinud, kes surmast alati rääkis.

Wiimaks ütles Anissin:

„Näen ainult üht teed: ma panen Teid märatsewate hullude kongi. Aga eten-dage oma osa hästi. Kaalul on elu.“

Kongis, kuhu arst kohe selle järele Nikolai Petrowitshi lükkas, walitses kottpimedus. Ainult läbi kitsa, tihedalt wõrestatud akna tungisid mõned üksi-

kud walguskiired ruumi. Instinktiwsest läks Erhof selle akna juurde ja lükkas ta lahti. Jahe ööohk awaldas ta kuiwale suule head mõju; ajajooksul wähenes ka ta südame äge põksumine ja teatud rahu tuli tagasi.

Tükikese aega seisatas ta, siis otsustas ta ruumi, mis teda ennustatud kommunistide nuuskuri eest pidi warjama, läbi waadata. Aga läbi otsides taskuid, leidis ta, et oli tuletikud unustanud. Ometi tahtis ta kongis wähemalt ühe ringkäigu teha. Ettesirutatud kätega kobas ta seinääärt mööda, kuni sama hirmus kui ootamatu kuul-dus ta samm peatas.

Üsna kummaline hääl kajas nurgast, millele ta lähenenud. Kas oli see mõne looma urin wõi mõne inimese ohe? Erhof ei osanud seda mõistatada, aga üks juba see tõsiasi, et siin kottpime-das ruumis õudseid hääli kuulis, tegi ta hingetuks. Samm sammult taganes ta wastasseina juurde, surus enese selle najale ja kuulatas. —

Kuid nüüd walitses kongis jälle sügaw waikus. Ta oli juba walmis oletama, et ta jõuetud närwid talle wiirastuse kujut-lenud, aga see teadmatus oli talle nii wõimatu, et ta jälle hakkas kobama nurga poole, kust need kummalised hääled tulnud.

Aga waewalt oli ta ühe samm edasi jõudnud, kui metsik rögin ta kohe jälle koha külge needis. Ta ajas silmad kramplikult awali, katsudes kottpime-dusest läbi tungida, kuid see ei läinud korda. Ja rögin ei lõppenud nüüd enam, karedasti, kiristades, ägades täitis ta kongi ja ümbristes Erhofi kui hirmus ähwardus.

Nikolai Petrowitsh küsis eneselt:

„Märatsew hull! Anissin on eksinud ja minu ühe seesuguse juurde luku taha pannud!“

Ja tema hirm oli niisugune, et ta, mitte kartes hullu weel enam ärritada, oleks ukse juurde jooksnud abi kutsuma, isegi silmade wahalet jättes hädaõhtu, punawäelaste kätte sattuda. Surm, piina-mine, kõik paistis temale sel hetkel

olewat parem kui hullumeelse juuresolek, kui see rögin, mis ta peaaegu puuris, ta kehaliikmed wärisema pani ja ta kõri pigistas.

Korraga uskus Erhof märkawat, nagu tuleks teine tema poole. Nikolai Petrowitsh kaotas nüüd kõik enesewalitsuse, ja nagu kisendus tuli ta suust:

„Tagasi — wõi ma tapan su!”

Wastusena kajas temale wastu naer.

Aga see naer oli koledam kui öö, kohutawam kui hirm. Selles peitus wiha, pilge, kaebus ja surmahirm. Kord näis see tulewat rauga hammasteta suust, siis jälle nagu hüsteerilise naise piinatud rinnast. See oli nõdrameelsus, mis nii naeris. Ja Erhofi hambad hakkasid lõgiseema, nagu oleks teda palawik wapustanud.

Ta unustas, kus ta oli ja kellega ta rääkis; ta lihtsalt palus:

„Waiki, Jumala pärast, waiki!”

Aga teine naeris, naeris wahetpidamata, ja Nikolai Petrowitshil oli tunne, nagu oleks see naer purustanud ta pealuu, tunginud ta aiju ja lõiganud selle ribadeks. Jah, hetke aega kadus hirm ja ta kuulatas seda tööd. Aga kohe jälle jõudis ta taipamisele ja ütles enesele:

„Ma lähen hulluks, kui see ei lõpe!”

Temale jäi waid üks tee: hullu kallale tormata, teda maha wisata ja ta kõrist see põrgulik naer lämmatada.

Ja nüüd algas pimedas erutaw jaht. Häätult hiilis Erhof wastase juurde. Aga sel hetkel, mil ta teda kawatses tabada, riiwas leekiwpalaw hingeõhk ta nägu ja ta tundis, kuidas mingisugune keha temast pöörase kiirusega mööda libises. Erhof kargas ettepoole, kuid siis pörkas ta pea suure ägedusega wastu müüri, kuna nõdrameelne ta käest oli pääsenud. Kaua järgis ta teda sel kombel. Sellejuures walitses kongis täielik waikus, ainult kahe mehe ähkiw hingamine oli kuulda. Mõnikord ilmusid nende peadekontuurid akna kahwatule walgusele, et kohe jälle kaduda. Nii läks jaht edasi, ilma waheta, nõdrameelselt ja halastamata.

Wiimaks kummardus inshener, ölad ette lükatuna, kargamisele. Teine, selle manöowri läbi segi aetud, lähenes tahtmatult aknale. Siis hüppas Erhof lämbuwa karjatusega tema kallale, kahmast kinni ja katsus ta kõrist hammas-

tega kinni wõtta. Aga ta suu ulatas waewalt wastase õlani.

„Ta on hüglane,” mõtles Erhof, kuid samal hetkel tundis ta enese hirmsa jõuga pörandle paisatud olewat. Kukumine oli nii äge, et inshener tüki aega meelemärkuseta oli. Aga pärast hirmsaid minuteid, mis ta praegu läbi elanud, walmistas temale see uimastusseisukord fataalse rahu ja mõnutunde.

Tal oli, nagu liiguks hull kongis siiasinna, aga ta ei tunnud sellejuures enam hirmu.

Teine jälle, nagu oleks ta wiha wõitluse läbi wähenenud, katsus iga kokkupõrke eest hoiduda, isegi naeru ei kuulnud enam. Peaaegu seletamatu rahu asus nüüd inshenerisse. Ja mitte kaua pärast seda wajusid ta silmad kinni. Pärast ei teadnud ta enam ütelda, kas ta selle öö oli mööda saatnud magades wõi minestuses.

Ärgates oli tal tunne, nagu wahiks teda keegi, ja ta ajas enese pisut istukile. Kong oli nüüd ju peaaegu walge. Päike läkitas otse wibupüssiküti osawusega oma walgusenoole läbi aknawõrede ja need kiirgasid kongi kiwiwõrandal. Ja inshener nägi, et ta waimuhaige seltsiline üsna tema ligidal seisis.

Kohe tulid öised sündmused meelde ja kartlikult hoidus ta hullu pilgu eest. Hull oli otse hiigla kaswuga ja kuiwetu. Harjutuste tagajärjel karastatud keha, paljakspõetud pealagi, üle põse jooksew suur arm lasksid temas aimata endist ohwitseri, kes Erhofi arwates küll wist mingisuguse raske wigastuse tagajärjel oli hulluks läinud.

Erhof oleks heameelega hullu helewuse ta silmist ära lugenud, kuid ei julenud temale waadata, et teda mitte jälle wihale ärritada. Sellepärast hoidis ta enese rahuliku pilgu all, mis uskus enesel wiibiwat.

Nikolai Petrowitshi pähe oli wah ajal teine mõte tekkinud. Kas olid punawäelased wahest sel ajal, mil ta magas, juba seal olnud? Kas oli Anissin tema wahest unustanud, wõi — weel hirmsam oletus — oli ta ise wangistatud.

See mõte mõjus nii halwawalt Nikolai Petrowitshile, et tal hing toppas ja mustad rõngad ta silma ees tantsima hakkasid.

Mis sündis temaga, kui ta sõber teda enam ei saanud wabastada? Kas

pidi ta veel ühe öö selle hullu juure jääma? Ja võib olla veel palju teisi päivi ja öid?

Ta hirm lasi selle hüpoteesi pea-aegu juba tõsiasjaks osutada? Ühtlasi oli ta teadlik, et seesugust olukorda kaua ei jõua välja kannatada. Sellepärast ajas ta, pilk hullul, enese jalule ja küsis:

„On nad juba käinud?“

Insheneri wali hääl näis waimuhaige üles ehmatanud olewat. Ta taganes sammu, ta lõualuud krampusid kokku ja punane arm ta põsel muutus wioletiks; kõik ta olek näis osutuwat ette-walmistust wõitlusele. Kuigi Erhof oma jõuetust tundis, koondas ta ennast ometi wiimase wõitluse jaoks. Ta huuled krampusid ja hambad läksid irewile.

Nõnda seisid nad luurates üksteise ees, üks küürus, teine püstipäi ja wastast pilkawalt mõõtes.

Pikkamisi tundis Erhof, kuidas nõdrameelse pilgu all ta tahe kadus ja keha nõrkema hakkas. Ainult waewaga jaksas ta ennast veel jalul ja hulluks minemast hoida.

Samal hetkel ragisesid väljas wõtmed lukus.

„Seal nad on,“ sosistas Erhof.

Nagu kaja selle peale wastas hull hulumisega, millega ta väljast sissetulijaid nagu teretas. Siis tabas teda krampelik seisukord. Waht ilmus ta suurnurkadesse ja ta suur kehalendas hullus tantsus läbi kongi.

Selles hullus õhkkonnas, piinatud kahekordsest hirmust eile õhtust saadik, ei olnud Erhofil raske simuleerida. Ta wäherdas põrandal, pildus käsi, raius tühjusse ja tema wiltukistud suust kisedas surmahirm kõledasti ja jälgilt.

Korridoris, ümbritsetud tosinast punawäelasest, seisis liikumatult komisсар ja silmitses hulle.

Ta oli noor, lahja, kahwatu mees, kelle prillidega warustatud silmadel oli lõpmatu külm helk, wõõ wahel kandis ta rewolwrit. Wiimaks ütles ta oma kõrwal seiswale Anissinile õpetawalt:

„Loodan, et warsti saame käsu asutusi neist kodanlistest räbalatest puhastada. See oleks ajakohane kokkühoid.“

Uks läks kinni, kuid hullumeelsete

hulgumine ja wingumine kestis veel pikemat aega edasi

Olid möödunud kuud.

Erhofil oli wõimalik olnud mushiku riietes põgeneda Rumeeniasse.

Mere ääres seiswa Konstanza linna palawas kliimas oli ta terwis jälle kõwenud ja ta Odessas rikkiaetud närwid hakkasid jälle normaalselt funktsioneerima.

Ühel päewal hulkus ta kalda promenaadil, kui äkki tundis, et ta südamesse kummaline meeletusk asus.

Esiotsa ei pühendanud ta sellele mingit tähelepanu. Aga rahutusest ei saanud ta enam lahti ja see raputas ta wiimaks ta õnnelikust unistusest.

Enesele selle eksituse üle aru anda tahtes, märkas ta, et ta silmad kangekaelselt osutusid mingisugusele warjule, mida päikeselt wiltu langewad kiired kiwisel teel pikaks wenitasid; see oli hiiglasuur, siia ja sinna wankuw wari.

Ilma teadmata miks, hakkas Erhof wärisema, ja pööras ümber.

Suurte sammudega lähenes temale tagant üks mees, kelle nägu inshenerile näis olewat wäga tuttaw. Jah, ta tundis nad ära, need näojooned, nii rahulikud kui nad nüüd ka olid. Ta teadis, et need pehmed huuled wõisid awaneda wiltukistud hirwituseks ja läbitungiwaks walukarjatamiseks, et neis selgeis silmis peitus nõdrameele wubisew tuli ja et see nii terve wälimusega keha allus kõige ägedamatele krampidele ja wisklemistele. See oli märatsew hull Odessa hullumajast. Kahtlemata oli ta sealt ära karanud ja hulkus nüüd Konstantzas täielikus wabaduses, sest et seal keegi tema haigust ega teda ennast ei tunnud.

Kõik need mõtted tormasid Erhofi peast läbi, kui ta selle mehe ette nagu naelutatult seisna jäi.

Aga teinegi peatus ja tema silmis näis Erhofi ehmatuse reflekteeruwat. Ja nagu tookord märatsewa hullu kongis, nii seisid nad nüüd silm silma wastas üksteise ees.

Kuid meri segas oma rahuliku meeloodia sadmalinna lärmirohke, warjupakkuwa kirewusega ja peletas seda wiisi ka meeste hirmu metsa.

Terwe uudishimu löi nende silmis loitma ja nende wastastikune imestus oli nii silmanähtaw, et nad äkki kõik taipasid.

Nad polnudki märatsewad hullud,

ei üks ega teine, aga mõlematele oli kong asukoha annud ja elu päästnud. Ja meeleliigutuse ühises kerkimises wõtsid nad üksteise ümbert sõnalau-sumata kinni ning kaelustasid.

Kohustants.

Austria kirjanik Grete David.

Polsterdatud, roheline plüüshiga kaetud pingil, mis ümbritseb ballisaali, istub üks ema. Wanamoeliselt riietatud, äraõitsenud ja inetu. Ilutu keha on kõhn, inetu nägu on kõhn oma wesiste silmade ja ettetungiwate hammastega. Ta kõrwal istub tütar. Kes teda waatleb, siin ema kõrwal, peab enesele ütlemä: Kümne aasta pärast wõi weel warem näeb ta samasugune wälja, sama inetu, sama ilutu. Nüüd, nooruse wärskuses, on tal weidi kaunidust. Keha on weel weidi ümarik, näowärw roosakas, silmad pole wesised ja hambad ei tiku nii kaugele suust wälja Juba kaks tundi istuwad nad siin, ema ja tütar. Kaks korda tulid noorema wenna ametiwen-nad, kaheksateistkümne aastased poisid, kes ei passinud kahekümnekaheaastase juure, ja palusid ta tantsule. Kõrwalsaa-lis kõnelesid moodsad noored neiud, kes ilma emata, ilma wahita ballile olid tulnud. Nii polnud aga see tüdruk kas-watatud. Aastate eest oli perekonna käsi hästi käinud, kui Austria oli weel kei-serriik ja teisi waateid kui kasulikke harrastati. Siis oli ta sõjaga oma kogutud waranduse kaotanud. Ainult tiitlid olid jäänud. Edle von, õuenõunik, ja teadmine: kord oli teisiti, parem! Ja sellest teadmisest hoidsid nad kinni. Selle paremate aegade mälestusega oli proua õuenõunik oma lapsi kaswatanud. Kuna ilm muutus, sõja ja rewulutsiooni läbi, kõneldi maisileiwa ja paljude lihata lõunasöökid e ajal sellest, kuidas oli kord ja millal jälle nii saab olema. Ja perekond rippus minewiku küljes, mis oli ta wastu olnud hea ja sõbralik, ja tahtis seda minewikku jälle tagasi sundida. Ja et see ei läinud, siis pettis ta enesele endiste ideede ja põhimõtete abil läinud aegu silmade ette.

Nad tõid ohwri ja wiisid tütre ballile.

Teisiti ei saanud ju teda mehele panna! Keegi inimene ei hooli tüdrukust, kes kandis uhket nime Maria Theresia, sugugi ilus polnud, warata oli, kuid „heast perekonnast“ siiski.

Saali keskel tantsis Walter Greiner, ilus tumedajuukseline noormees, rikka pangaomaniku poeg, kes elas Hietzingis suurepärasel suwilas. „Kakskümmend üheksa aastat wana, Maria juure sobiw,“ mõtles ema. Kord, kui pangaomanik weel nii rikas ja õuenõuniku perekond weel nii waene polnud, olid nad üksteisega läbi käinud. Mitte just sõbralikult, kuid seltskondliselt Jouridel ja muusikalistel õhtutel olid nad üksteist kohanud. Tookord olid lapsed weel wäiksed. Nüüd, „sisseostul“, läks proua õuenõunik tihti läbi suursuguse tänawa — ta elas ka Hietzingis —, nägi rawitsetud aeda, ilusat suwilat kõrgete aken-dega, mida ehtisid kallihinnalised ees-riided. Ja wananewa naise südames tekkisid kawatsused Tema Maria Theresia ja Walter!

Need olid peened inimesed. Kui proua õuenõunik tänawtrammi peatuskohal seisis ja keegi pangaomaniku perest autos mööda sõitis, siis teretasid nad alati nii sõbralikult, nii aukartlikult. Ja siis kaswasid proua kawatsused, kes igatses tütrele ilusat, muretut elu. Maria Theresia pidi abielluma! Hästi, rikkalt, suursuguselt abielluma! See oli tema soow, mis muutus ikka wärisewamaks, ikka tungiwamaks. „Minu ajal pidi kahekümnekahe aastane neiu juba abielus olema,“ mõtles proua. Ja Walter Greiner oli selle soowi kehastuseks saanud. Teised inimesed, keda ta tundis, olid kas ka waeseks jäänud wõi nad polnud „peened“ inimesed. Peen, rikas, suursugune!

Walter Greiner tantsis saali keskel. Õrna, imeilusa noore daamiga. „Teada sa, kes see on, kellega noor Greiner tantsib?“ küsis proua õuenõunik tütrelt. „Jah,“ ütles Maria Theresia, „noor poiss, kellega enne tantsisin, ütles seda mulle. Keegi preili Ewelyn Römer, näitlejanna!“ — „Ta kannab kleiti,“ arwas ema. „et arwata wõiks, nagu oleks ta abielus. Sugugi mitte õrn, sugugi mitte neiulik.“ Ja ta pilgud rippusid hämmastanult kallihinnalisel laméualetil, mis nagu läikiw ussinahk noore näitlejanna laitmatut keha ümbritses. „Kui ilus on ta,“ ütles Maria, „ehk kõige ilusam kogu ballil.“ Tüdrukku hääl oli kurb, ta istus ema kõrwal ja oleks hea meelega tantsinud. Kuid ta ei tunnud kedagi Keegi ei hoolinud Mariast.

Paar tuli lähemale. Proua õuenõunikust ja ta tütrest mööda tantsis noor pangaomanik oma ilusa daamiga. Ta tundis mõlemad ära ja teretas laitmatult, tähelepanelikult ja wiisakalt. Kerge puna tõusis wananewa naise kollakatesse põskedesse. Ta teretas! Ehk siiski! „Kui ta ka sellega tantsib,“ ütles ta nagu lohutades tütrele, „siiski pole teada, kust ta pärit.“ — „See tänapäew ei tähenda,“ tahtis Maria wastata, kuid waikis. Milleks emalt rõõwida ainust uhkust, olla „heast perekonnast.“

Weel mõned tantsud heljus Walter Greiner mööda, ikka sama ilusa daamiga. Siis wiis ta ta tooli juure. „Kohustantsud,“ ütles ta talle, „kuid: ka see läheb mööda. Kelle waliksalm oli see?“

Ja ta tantsis läbi saali. Enne oma wäikese, noorukese õega, siis selle sõbrannaga, sama noore neiuga, siis ühe wanema daamiga, kes kallihinnaliste ehetega kaetud oli, siis jälle kontsertpianistiga, kes ka Hietzoingis elas. Ja siis — waesel proua õuenõunikul seisatas peaaegu süda — kummardas ta tema ja Maria Theresia ees ja palus wiimast tantsima. Ka Maria oli kahwatanud. Ta tõusis üles, silus üle kleidi, mille helesinised wolangid istumisest kortsunud olid, pani käe ta õlale ja tantsis, mitte halvasti, kuid ka mitte eriliselt graatsiliselt, noore pangaomanikuga saali keskkoha poole.

Peen, rikas, suursugune! Nad sobiwad pikkuses! Ta tantsib Maria The-

resiaga. Muidugi meeldib talle wiimane! Ja wallatud tundmusest: Walter Greiner tantsib Maria Theresiaga, wallatud oma plaanidest, lootustest, tõusis wananew proua üles, kõhn oli ta weidi kokkuwajunud ja siiski kõrge kuju. Ta põsed muutusid punaseks ja pisarad tungisid ta wärwituusse, heledaisse silmadesse. Ta tõstis kõhna käe, mis oli kulunud, nõelutud, puhastatud ja bensiini järele lõhnawas glace'kindas, naeratas õnnelikult, nii et suured, kollakad hambad kaugele suust ulatusid ja wiipas mõtteta tantsiwale paarile õnnistawalt järele! Ta nägi enese ees suwilat, kalliste filettöödega heledate, kõrgete akende taga, rawitsetud aeda raudse laia wärawaga, tumesinist suurt autot. „Ta on rikas, ta kannab teda kätel. Ta hindab ta kaswatust, ta päritolu.“ Paar oli trüginas, saali keskkohas. Maria ei waadanud ema poole. Ja aeglaselt istus see jälle kitsale, plüüshiga kaetud pingile, pani käe tütre taskule, heledale pärllkotile, mis oli sinna lamama jäänud. „Ta ostab talle kuldtasku,“ mõtles ta, „soowisin seda ikka, kui noor, olin, nüüd saab Maria ta. Mu soowid lähewad lapse juures täide.“ Nagu palwe olid proua mõtted.

Kaks korda tantsis Walter Greiner neiuga mööda, muusika oli kiirem, tants lähenes lõpule. Nüüd lõppes ta. Maria tuli oma koha poole, tema taga noor mees. Ta kummardas proua õuenõuniku ees, kummardas preili ees, kes kotikese kõrwale nihutas ja maha istus. Siis oli ta läinud.

Tüdrukku paled olid weidi roosakad. Wäike naeratus mängis ta suu ümber ja näitas suuri hambaid. „Kas ta sulle tantsu järele käewart ei ulatanud, Aha?“ — „Ei, mamma, see pole enam moes.“ — „So, so.“

Walter Greiner tantsis jälle mööda. Wäikese, ümariku daamiga tikutud tualetis. „Mis ta tantsides rääkis, Mia?“ — „Nüüd ei kõnelda tantsides palju, mamma.“

Pangaomaniku poeg tantsis jälle mööda. Oma õekesega, oma õe sõbrannaga, ilusa tüdrukuga, kes wälja nägi nagu itaallanna, inetu tüdrukuga, kes kandis roosa pitsikleiti, wanema preiliga, kes waatas talle otsa armastawalt. Ja siis jälle ilusa, noore näit-

lejannaga kallihinnalises hõbetualetis. Ja jälle temaga ja ikka jälle temaga.

Naeratus Maria näolt oli kadunud. Naeratus proua õuenõuniku külmal näol oli tarretanud.

Seal tuli veel kord kaheksateistkümne aastane noormees ja palus Maria tantsule. „Ei,“ tahtis proua õuenõunik öelda, kuid mõlemad olid juba läinud. „Kui nüüd Walter Greiner veel kord tuleb, pole Mia kohal,“ mõtles proua ja wärises, wärises minuti kestel. „Ta poleks tantsida tohtinud, nüüd, kui Walter Greiner teda paluks, pole ta siin. Ta poleks tantsida tohtinud, nüüd.“

Kuid Walter Greiner ei tulnud, et preili Maria Theresiat paluda. Ta tantsis preili Evelyn Rõmeriga ja kõneles noore daamiga elawalt. „Tantsu ajal räägitakse si i s k i,“ mõtles proua õuenõunik.

Maria näol polnud enam naeratust, ainult suur wäsimus; proua õuenõuniku näol polnud naeratust ega lootust, ainult walulik kurbus. Sinine auto oli kaugel ja udu langes suwila üle peenete pitsieesriietega kõrgete akende ees. „On hilja, mamma, kui rieteruumis tungida ei taha, peame minema. Wiimasest tantsust noore wenna sõbraga oli jällegi tund möödunud. Proua õuenõunik astus aeglaselt ja kõhnalt läbi saali. Maria Theresia järgnes talle ja silus käega üle sinise noor-neiu kleidi kortsunud wolangide.

Siis läksid nad waikides, kõrgetes kalossides ja kõwasti nõõbitud palitutes, läbi weebruariöö lumesaju. Nad läksid Johann Strauss — tänawale, et tädi juures ööbida, kuna tee koju pikk oli ja nad autoraha kokku tahtsid hoida.

Tädi oli wanamoelisse salongi teise diiwani juure nihutanud, seal olid wärsked linad ja kirjud, ära läinud flanelltekid. Toa nurgas seisis laud, kus olid kaks kõrget kuhja heegeldatud laste kleite.

Klaweril oli hulga willast lõnga ja seal kõrwal noteerimisraamat ja kaal. Tädi jagas kodukäsitöid. Seintel rippusid üleswõtted, tädi ja selle noorelt sur-

nud mehe pildid. Ka tolmunud loorberpärg rippus sohwa kõrwal. Ühel asjaarmastajate ettekandel oli tädi selle saanud. Sinistel paetel seisis tuhmunud kuldkirjas: „Weetlewale parunitarile . . .“

Toas oli jahe ja Maria istus palitus woodiks muudetud diiwanile. Ükski ei rääkinud.

Ema wõttis palitu maha ja pani selle toolile. Salongilaud oli seina ääre lükatud. Kandikul seisis kruus weega ja kaks klaasi ja suur taldrek nelja suure leiwawiilukaga, mis olid määritud searaswaga. „Waata, Mia, kui armas. Tädi on meile raswaleibu walmistanud.“ Ja mõlemad daamid, kes tualeti ettewalmistusel õhtut polnud söönud, tundsid nüüd, et nad kohwist saadik midagi polnud söönud. Ja nad sõid, waikides, määritud leibu ja jõid katkistest, aga kord hinnalistest kristallklaasidest weidi wett peale. Emal lebas esimesena diiwanwoodis. Hoolitsewalt laotas Maria veel mõlemad lumest weidi niisked palitud ta jalgade peale. „Et sa ei külmetaks, mamma.“

Siis kustutas ta tule ja ronis teki alla. Ta wärises külmast. Kümne minuti pärast ütles ta: „Magad sa, mamma?“ — „Ei, Mia, veel mitte.“ Lõpmata kurwalt ja lootusetult kõlasid mõlemate hääled, mis sarnanesid üksteisele. „Tahad sa midagi?“

„Kas tead, mamma, kui direktor Topper mulle kinnitusseltsis koha wõiks muretseda, lähen homme ta juure. Kui Prantsuse korrespondendi koht veel waba oleks! Ta wõtaks mu kindlasti. Juba isa mälestuse pärast.“

„See oleks õnn,“ arwas proua õuenõunik ja lisas kurwalt: „On julm aeg.“

„Paljud on teenistuses. Ja mul on siis vähemalt midagi teha ja teenin isegi raha.“

Mitu minutit waikisid nad. Maria pikutas külmetades. Wäsimus langes ta silmadele.

„Maga hästi, maga hästi, mu laps,“ ütles ema ja ta sõnades wärisesid pisarad.

Kuidas asi oli.

Prantsuse kirjanik Tristan Bernard.

Kord, kui me, wäike ringkond ametwendi, kohtunõunik Rolleberti juures sõime, jutustas ta meile järgnewa kummalise loo, mis juba tookord kaksikümment aastat tagasi juhtunud, kui Rollebert alles Kesks-Prantsusmaal ühes wäikeses linnas oli olnud prokurööriks...

„Asi juhtus just seal külas, kus Gabriel on sündinud,“ ütles Rollebert ja osutas oma teenrile, kes umbes nelikümment aastat wana oli ja meile parajasti kohwi serweeris. „Kuula pisut ka, Gabriel, sina tundsid neid ju ka, tead, kaht Heurtelet, wenda . . .“

„Kas ma neid tundsin! Wana Jules'i, kelle ta oma poeg tappis, mina ise kandisin ta ju paari külapoisi abiga surnuaeda. Ja jah, Jules ja ta wend, wana Charles, kes temale warsti hauda järgnes, tookord, kui mina weel sõjawäes teenisin. Teenisin nimelt seitsmendas kahurwäerügemendis,“ jatkas ta ennastkiitwalt.

„Nii siis Charles ja Jules,“ algas Rollebert, „olid peaaegu ühewanused, umbes kuuskümmend wõi kuuskümmendwiis aastat. Charles oli umbes aasta wanem. Wana Jules oli enesele Pariisis loomadega angeldades suure waranduse kogunud.“

„Seda ma usun!“ ütles Gabriel. „Määratu suure waranduse.“

„Noh, nii hull see nüüd küll ei olnud, kuidas ütled: wahest kolm- kuni nelisadatuhat franki.“

„Oh, palju enam,“ ütles Gabriel.

„Noh oletame, et see oli pool suurem summa, kui see sulle lõbu teeb. Isa Jules oli siis jälle kodukülla tagasi tulnud wenna juure, kes kõik see aeg kodus istunud ja kel waewalt nii palju oli, et elu sees hoida. Jules tõi enesega ühes ühe noore poisi, keda ta oma kasulapseks nimetas, aga kes üldsuse arwates õieti tema laps oli.“

„Ta oligi tema poeg,“ ütles Gabriel.

„Igatahes ei tunnustanud Jules teda iial selleks.“

„Seaduslikult küll mitte, härra kohtunõunik. Aga kui temalt keegi küsis: „Nii siis töid sa enesele Pariisist poja

kaasa?“ siis ei ütelnud ta ei ega jaa. Ja Charles, teine wana, ei nimetanud poissi iial teisiti kui oma „wennapojaks.“ Aga mitte wahest sellepärast, et ta poisist eriti lugu pidas. Wastuoksa: ta jutustas kõigile, kes tema juure läks, et poiss olla äkilise wihaga, kel iial millestki küllalt ei saawat.“

Rollebert ootas rahulikult, kuni Gabriel lõpetas, ja hakkas siis edasi jutustama. Wõimalik, et ta juba kahetsema hakkas, et oli wana teenri kaasa kutsunud jutule, mida ta ise wäga hästi oleks wõinud ette kanda.

Nii siis ütles ta:

„Wana Jules nägi palju wanem wälja, kui ta tõesti oli. Ta oli Pariisi kõhुरूkke kaasa toonud . . .“

„See on õige, ta nägi wäga haige wälja. Teda oleks wõinud wõib olla wiisteistkümmend aastat wennast wanemaks arwata. Jules oli kui wetu kui luukere, Charles selle vastu tugew ja priske. See on suur wahe. Jules oli ära kulunud, Charles alles täis jõudu . . .“

„Siis, ühel ööl, na umbes kella ühe ajal . . .“

„Mäletan seda weel, nagu oleks see alles eile olnud,“ ütles Gabriel.

„Tuleb wana Charles ja äratas purjermeisteri unest. Nende majas olnud suur tüli ja poiss kippinud isale kirwega kallale . . . Pärast tegu jooksnud ta minema . . .“

„Ja millised kiired jalad pidid tal olema,“ ütles Gabriel. „Sest ilma et tundigi oleks kaotatud, olid kõik külarahwas püssid ja muud relwad kätte wõtnud ning wälja rutanud mõrtsukat püüdma. Nagu sõelaga otsisid nad wiimase kui põõsa läbi. Aratati jaamaülem ja pandi kõik walwurid kogu teel liikuma. Nõuti teateid oõmajaomanikkudest, woorimeestelt jne . . .“

„Mõni kuu hiljem oli kõige selle loo peale juba kaswanud rohi, nagu hari-likult öeldakse,“ jatkas kohtunõunik.

„Jah,“ tähendas Gabriel jälle, „midagi muud ei jäänud üle. Oli parajasti aeg, mil ma pidin sõjateenistusse minema. Kui ma hiljem alamohwitserina

koju puhkusele tulin, ei rääkinud sest asjast enam keegi. Ja kui minu teenistuseaeg möödus, oli mul waja kohta otsida. Läksin lähemasse linna, kus härra kohtunõunik tookord prokuröriks oli. Ja waewalt olin enese esitlenud, kui mul ka juba koht käes oli, eks? Ja sestsaadik pole ma enam paigast liikunud.“

Rollebert ohkas kergendatult. Nüüd polnud Gabrielil enam midagi ütelda. Tema, kui peajutustaja, oli nüüd oma jutu sinna paika jõudnud, mida ainult weel tema tundis. Nüüd ei wõinud keegi enam ta eest paremaid kohte ära näpata.

„Wana Charles ei pidanud pärast wenda enam kaua elama. Juba mõni kuu pärast wenna matust nähti, et ta ikka enam küüru wajus; lühidalt, ta tõmbus krimpsu nagu õun, kuidas maa-rahwas omapäraselt ütleb. . . Ometi elas ta nii weel ligi aasta, rawitsetud kellegilt wanalt eidelt, kes mõne tunni päewas tema järele waatas, kuigi ta enesel oleks wõinud pidada mitu teenijat. Aga nii kartlikuks oli ta jäänud..

Messile ei läinud ta iialgi. Aga kui ta wiimaks pidi woodisse heitma, siis kutsus ta waimuliku, kellele ta tahtis pihtida, aga nii, et see saladuseks ei tarwitsenud jääda, sest ka pürjermeister pidi selle pihtimise juures tunnistajaks olema.

Wikatimehel oli sel päewal wististi wäga palju tööd, sest kui ta kord juba oli tulnud rauga woodi ette, siis ei annud ta temale enam palju aega. . . Waimulik oli küll õige ruttu kohale tulnud, aga pürjermeister wiibis väljas põllul, ja hulk aega möödus, enne kui ta kutse kätte sai. Kui ta wiimaks tупpa astus, oli wana Charles'i lugu juba õige paha. Waewalt sai ta weel mõne sõnakatke suust välja. Sellegipärast wõisid ta külastajad ometi niipalju kokku riimida, et need sõnad pidid mingisuguse soowi väljendama. . . Käega, mis ikka jälle jõuetult waibale langes, osutas Charles ühe kummuti sahtlile ja nõudis, et ta wenna haud awataks.

Sahtlis peitus testament, mille olemasolust keegi midagi polnud teadnud ja milles wana Jules kõik oma warandusepärandas oma tunnustamata pojale..

Haua awamine sündis minu juuresolekul.

Muidu olid seal juures weel kolm

wõi neli isikut kohtust, kui ka üks wana tööline külast, kelle ülesanne oli hauda lahti kaewata. Mul pole mitte nõu Teile jubedat helewust sünnitada ja sellepärast ei ütle ma mitte, kas seekord oli ilm wihmane ja hall või päiksepaistne. Ei, tahan leppida waid palja tõsiasjaga.“

„Oo! Kuidas armuline härra meid laseb oodata,“ ütles Gabriel.

„See on õige,“ ütles üks mu sõpradest, „asuge asja juure, Rollebert.“

„Kui tööline oli kaane lahti kangutanud ja kõrwale tõstnud, kummardusime kõik ettepoole. . .“

„Ja puusärgis polnud mingisugust luukere,“ ütles üks neist

„Puusärgis oli k a k s luukere,“ ütles Rollebert.

„Üks oli wana Jules'i oma. . . Teine — kiiret selgitamist lubasid mõned tundemärgid (üks jalg oli lühem, wana Jules'i poeg lonkas pisut) — teine oli aga selle noore mehe luukere, keda oli kahtlustatud isa tapmises. . .“

Nüüd wõite ise kergesti ütelda, mis tookord oli sündinud

Jules oli oma seni tunnustamata poja kasuks testamendi teinud. Seda dokumenti polnud keegi peale wana Charles'i näinud. Ja et nüüd pärandust omale saada, tappis ta ühel ööl wenna ja wenna poja. Arwataw mõrtsukas, keda igal pool otsitud, peitus — kuigi surnult — majas kindlas peiduurkas. Ruttu waadati surnukeha üle ja ruttu anti matmiseks luba. Charles, kelle peale vähematki kahtlust ei langenud, oli enesele luba nõudnud ööd enne matuseid üksi kinnise kirstu ees walwata. Ja seda ööd oli ta seks tarwitanud, et kirstu awas, poja surnukeha isajuuretoppis ja siiskirstu jälletäpselt kinninaelutas.

Pea weel juure lisama, et sel leidusel kohtulikke tagajärgi ei olnud, waid et kõik, kes awamise juures olid, waikimisele kohustati. Sest ei ohwrid ega nende mõrtsukas wiibinud ju enam elawata kirjas. Ja polnud mõtet külarahwa meeli erutada.“

„See oli mulle täninitõesti teadmata,“ ütles Gabriel. „Aga nüüd oskan ma ka seletada. . .“

„Mis asja?“

„Miks kirst nii raske oli. . . Ja, jah, see oli tõesti hirmus, et ta kirstu kandjatele sellise tembu mängis. . .“

Teem.

Ungari kirjanik Michael Erdödi.

Tegewusekoht: Mehe töötuba väikeses prowintsilinnas.

Kirjanik (istub kirjutuslaua ees ja suitsetab sigarit).

Proua (pärast koputamist ettevaatlikult tuppa astudes): Wabandage . . . kas eksitan?

Kirjanik (armsasti üllatatuna): Oo, mitte sugugi. Suudlen Teie kätt, armuline proua . . . Tere hommikust! . . .

Proua: Tere hommikust. Tulin waid Teilt küsima, mis eineks soowite? Teed, kohwi wõi piima? Mida joote armomini?

Kirjanik: Tänan. Eine on mul juba wõetud. Joon hommikul alati napsu konjakit. Muud ma eineks ei wõta.

Proua: Miks?

Kirjanik: Tõusen ju alles lõunaks. Hommikut tunnen ma waid nowellidest, mida kirjutan. Täna olen aga erandlikult warakult tõusnud. Tahtsin näha, kuidas päike siin Teil tõuseb . . .

Proua: Täpselt samuti kui mujal.

Kirjanik: Suurlinnas on asi hoopis teisiti. Siin on päike tõsine kuningatütar, kui ta pilwede purpurwoodist tõuseb. Ja rahu laotab ta ette oma waiba. Meil linnas on päike waid teenija. Ilmub tolmu, mustuse ja mürina räbalatest . . .

Proua: Tõesti?

Kirjanik: Pean aga tunnistama, et olen pettunud. Sest too päike, mis juba kell wiis minu aknast sisse paistab, on waid wäike öölambikene wõrreldes selle säraga, mis Teie lewitatakse, armuline proua . . .

Proua: Tänan Teid komplimendi eest.

Kirjanik: Tõsine päike tõusis alles nüüd, kui Teie ilmusite. Ma tere-tan hommikut ta särawa paistega . . . (käesuudlus).

Proua: Siis ei taha ma Teid Teie töös eksitada, waid lahkun.

Kirjanik: Jääge, armuline proua.

Proua: Ma ei taha Teid tülitada.

Kirjanik: Lahkudes tülitate mind. Teie siinolek inspireerib mind. Wiib mu hoosse. Kui lahkute, siis kaob kontakt.

Proua: Kas Te siis weel walmis ei ole?

Kirjanik: Pole weel alanudki.

Proua (naiiwse murega): Mu Jumal, siis Te küll õhtuks walmis ei saa. Mis loete siis ette?

Kirjanik: Wõin rahustada „Neidude seltsi,“ kelle esitaja Teie olete, et lubatud nowelli kindlasti saate. Täpselt. Niipalju tänu wõlgnen ma Teile ja Teie härrale abikaasale, et mu külalisena nii lahkesti wastu wõtsite.

Proua: Ah, see on kõige wähem. Oleme uhked, et wõime nii kuulsat kirjanikku oma majas teretada

Kirjanik: Mina aga olen õnnelik, et tohin maailma ilusaima majaproua lahkust nautida . . .

Proua: (tundes ebamõnusat tunnet): Nüüd lähen ma aga tõesti.

Kirjanik: Palun, ärge rutake. Nowellil on aega.

Proua: Te pole seda ju weel alanudki.

Kirjanik: Küll ma õhtuni juba leian teemi.

Proua (ehmudes): Teil pole siis ju weel teemigi?

Kirjanik: Ei.

Proua: Hirmus.

Kirjanik: Juba tund aega koban ma oma mälestustes, otsides mingisugust allikat, kust wõiksin ammutada, ei leia aga midagi. Suur tühjus ümbritseb mind. Mu pliiats ei ulata südameni. Nende wahel pole ühendust. Mõnikord on asi meiega nii.

Proua: Huwitaw. Milline kummaline elukutse Teil on!

Kirjanik: Meie wajame helewust. Magusat joowastust. See toob teemi. Ilus naine tänawal, kellele järele waatame . . . Mõni wäljasõit . . . Teater . . . Tants sellega, keda armastame . . . Suudlus . . . Parfüüm . . . Mõni mälestus . . .

Proua: Ja nüüd puudub Teil loomulikult teatud helewus . . .

Kirjanik: Puudus selle hetkeni. Nüüd aga usun, et oplen taeidnud.

Proua (ilma et midagi aimaks):
Noh, jumalale tänu!

Kirjanik: Jah, ta on siin. Ümbritseb
mind. Teem on alles udune, aga warsti
puhkeb ta ja langeb mu südamele.
Tunnen seda. Tunnen tõesti . . .

Proua (istub): Kui lubate . . .

Kirjanik: Ma palun just sellepä-
rast . . .

Proua: Olen Teie teemi peale
uudishimulik.

Kirjanik: Mina ise ka.

Proua: Teie ei aimagi siis, kuidas
see areneb?

Kirjanik: Ei.

Proua: Imelik.

Kirjanik: Sellega olen ma juba
harjunud.

Proua: On see alati nii?

Kirjanik: Harilikult.

Proua: Nii siis palun, anduge he-
lewusele.

Kirjanik: Seda ma ju teengi.
(Wäike paus.)

Proua: Noh?

Kirjanik: Veel ikka waid udu.

Proua: See läheb wäga pikkamisi.

Kirjanik: Tõesti.

Proua: Wahest ei saagi sest asja.

Kirjanik: See oleneb Teist.

Proua: Minust?

Kirjanik: Teist.

Proua: Kuidas nii?

Kirjanik: Armuline proua, wõl-
nen Teile tunnistuse. Tundsin Teid
juba neiuna. Paljude aastate eest . . .

Proua: Tõesti?

Kirjanik: Sõitsin siit kord kewa-
del mööda. Waatasin waguniaknast
wälja. Sirelid õitsesid. Päike kõrwetas.
Ja Teie seisite seal wäikese jaama ees.
Ootasite kedagi . . .

Proua: On seda juba kaua aega
tagasi?

Kirjanik: Wiis aastat . . .

Proua (järele mõteldes): Ootasin
wististi oma wenda . . .

Kirjanik: Teie walkjad juuksed
sirasid . . . Olite nii ilus, et Teisse ar-
musin . . . Ihkasin Teie silmist pilku,
tahtsin näha Teie naeratust . . . Teie
aga ei pannud mind tähelegi . . .

Proua: Ma ei näinud Teid . . .

Kirjanik: Rong kandis mind
edasi. Ja mina mõtlesin ikka waid
Teile . . . Veel Budapestiski . . . ikka . . .
alati . . . kõik wiis aastat. Pidasin jaama

nime meeles, ja nii tihti kui sealt jaa-
mast möödusin, mõtlesin Teie walkjaile
juustele. Tihti oli mul tung sinna sõita,
Teid otsida, Teie kätt paluda ja Teiega
abielluda . . .

Proua (kohmetult): Oh . . .

Kirjanik: Ja kui ma nüüd „Nei-
dude seltsilt“ kutse sain, hoowas mi-
nust läbi palaw hoog. Olin õnnelik, et
mulle wiimaks ometi wõimalus awaneb
Teiega tutwuneda. Ja just Teie oota-
site mind jaamas. Aga ka Teie härra
abikaas oli seal. Teie olete waheajal
abiellunud. Ma jäin illusioonilt waese-
maks . . .

Proua: Seda ma Teist ei märga-
nudki. Olite nii ükskõikne . . .

Kirjanik: Kui Teie oleksite wõi-
nud waadata mu südamesse. Armuline
proua, ma armastan Teid weel ikka . . .

Proua: Aga, palun . . .

Kirjanik (kirglikult): Jumaldan
Teid. Ihkan kui jänutseja Teie suudlust,
armuline proua . . . (Läheneb temale).

Proua (kõrguslikult): Mu härra . . .
Teie lähete piirist üle . . . Tarwitate
külustusõigust kurjasti . . . Häbenege . . .
(Tahab lahkuda.)

Kirjanik (astub ta ette): Waban-
dage . . . minu teem on walmis . . .

Proua (imestades): Palun?

Kirjanik (naerdes): Ma pole Teid
iaal näinud. Kogu see lugu on waid
luule kujutus. Mul pole iial meeldegi
tulnud Teisse armuda. Ja kui ma pisut
maitsetu olin, siis olgu mulle waban-
duseks, et tegin selle psüholoogilise
tähelepaneku. Olin uudishimulik, millist
mõju sihuke järsk armastuseawaldus
üllale prowintsidaamile awaldab. Sain
wahetuma mulje. Nüüd wõin juba töö-
tada. Tänan Teid, et olite minule abiks.

Proua: Mis? Mina olin waid kat-
sejänes?

Kirjanik: Nii see küll on.

Proua (koketilt): Ja mitte midagi
muud?

Kirjanik: Ega Te minust ometi
ei oleta . . . ?

Proua: Teie ei wõikski siis mi-
nusse armuda?

Kirjanik (saab julgust): Mis puu-
tub sellesse . . .

Proua: Wastake!

Kirjanik: Kas pean olema awalik?

Proua: Seda ma ootangi.

Kirjanik (kuumalt): Armuline proua.

Proua (wäljakutsuwalt): Noh?

Kirjanik: No jah, ma armastan Teid! Leekiwalt igatsen ma Teilt suudlust. Kuidas wõisite ometi uskuda, et Teid pean katsejäneseks? See oli minult kawal trikk, et mul oleks kusagile taganeda, kui minu tagasi lükkate. Olete

tulnud mu liimile, armuline proua. (Läheneb temale.)

Proua (külmalt): Täpselt nagu Teiegi . . .

Kirjanik (kohmetades): Mis?

Proua (ülekäiwalt): Nüüd oleme tasa. Jumalaga, mu härra . . . (Ära.)

Kirjanik (enesele): Kes oleks seda ka mõelnud? Noh, pole midagi. Wähemalt teem on mul käes.

Kuidas kägu sündis.

Läti muinasjutt.

Ema kaswatas saunas täi; see oli nii suur, et ema tema nahast tütrele paari kingi wõis teha lasta.

Kord oli ema tütreaga pulma kutsutud. Pulmas töötas ema oma tütre sellele naiseks anda, kes ära mõistatab, millisest nahast ta tütre kingad on tehtud. Üks ja teine katsus seda mõistatada, kuid asjata.

Äkki pistis üks weesisalik oma pea põrandaprao wahelt wälja ning hüüdis:

„Kingad on tehtud täinahast!“

Polnud parata, ema pidi tütre weesisalikule naiseks andma. Weesisalik wiis naise oma lossi meres. Seal elasid nad kaua aega.

Äkki tuli naisele lust wanemaid näha saada. Aga weesisalik ei lubanud seda enne teha, kui naine oma raudkingad läbi kannud. Hea küll. Seitsme aasta pärast olid raudkingad läbi, ja naine wõttis oma kolm last ning läks wanemaid waatama. Weesisalik saatis nad kõik neli merekaldale, siis ütles ta:

„Tagasi tulles astu merekaldale ja hüüa: Weesisalik, kui elad, siis lase tõusta piimamullid; oled sa surnud, siis weremullid. Seda kuuldes tulen ma teile wiibimata wastu.“

Nõnda lahkusid nad.

Olles juba mõni aeg wanemate juures wiibinud, tuli naisele koduigatsus. Wanemad ei tahtnud teda minna lasta. Aga sisalikunaine kiitis, tema ja laste elu minewat merelossis wäga hästi, lasku nad neil ometi minna.

Nüüd tahtsid wanemad teada saada, kuidas tütar suures wees sisaliku ometi wõiks leida ja kuidas lossi, aga ta ei ütelnud seda. Noh, kui tema ei ütelnud, siis oli seda waja wälja meelitada lastelt. Nad küsisid kõige wanemalt; see ei ütelnud; nad küsisid seda keskmiselt, ka see ei ütelnud seda; nad küsid kõige nooremalt, see ütles.

Niipea kui isa seda teadis, läks ta alla merekaldale ja hüüdis:

„Weesisalik, kui elad, siis lase tõusta piimamullid; oled sa surnud, siis weremullid!“

Weesisalik laskis piimamullid tõusta ja tuli kaldale, aga isa laskis ta surnuks.

Järgmisel hommikul läks tütar lastega merekaldale ja hüüdis:

„Weesisalik, kui elad, lase tõusta piimamullid; oled sa surnud, siis weremullid!“

Weesisalik laskis tõusta weremullid.

Nüüd ehmatas tütar ja küsis lastelt, kes isa saladuse wälja lobisenud. Kõige noorem tunnistas teo üles. Siis ütles ema igäuhele oma otsuse:

„Sina, wanem, mu pojakene, pead saama tammeks, et sind igäuks imestaks. Sina, keskmine, mu tütrekene, pead saama nooreks pärnapuuks, et neid wõiksid endid ehtida sinu oksadega. Sina, noorem, lobasuukene, pead saama mättaks, mis isegi koorma wõib ümber kukutada. Mina ise tahan saada käoks ja igawesti hüüda oma weesisalikku!“

Ja nõnda see sündis.

Karapan.

Saksa kirjanik Hans Rössing.

India saarestik. Kuuwalge troopika-öö Maduras.

Päew päewa kannul kõrwetas Ida-India päike wiljarikka saare kohal. Wähemgi pilwesagar ei annud wihmas kosutust. Oli karapani — härgade wõidujooksu aeg. Igal pool dessades — külades — oli juba wõitlusi peetud selleks, et wälja walida kõige kiiremaid loomi Ida-India tugewate härgade hulgast. Saare pealinnas astusid need siis lõpulikule wõitlusele. Wõitlusele 250 India guldeni eest, mis oli määratud peawõiduks ja iga aasta saada on, arwestamata au dessale, mille härjad wõidu omasid.

Sumenepis, enam kui sada kilomeetrit pealinnast Bangkalanist kaugel saare läänerannas, oli Ali Imang, dessapealiku sulane, oma peremehe parima härjapaari wõidule aidanud. Rahwas oli seda hingetu põnewusega waadanud. Kui kindel oli, et Wasiman ja Ahmad, juhitud Imangist, suures linnas dessa au pidid kaitsma, ei lahkunud enam keegi tõuterwete „sapide“ kõrwalt. Kles, saanisarnane sõiduk, millel juht istub, wärwiti heledawärwiliseks, hoolehahoitud piduriided toodi wälja.

Siis mindi teele. Kel külas ial raha oli, tahtis karapanist pealtwaatajana osa wõtta. Pikkamisi ja ööajal, et toredad loomad ei wäsiks, mindi teele, pikki madura trumleid põristades ja lihtsaid bambusewilesid puhudes õnnistust paludes härgadele, kes olid kõigile uhkuseks.

Sumenepist tulewa wäikese karawani juurde seltsisid mõne tunni tee enne pealinna Kibatu dessa parima sapirakenduse saatjad. Uheskoos käiakse wiimane teeosa. Troopika hele kuuwalge saatis neid.

— — —

Dessamees ei waja palju. Kui tal pealinnas just sugulasi ei ole, magab ta wäljas oma sapi kõrwal, kaasawõetud matil.

Ali Imang seisis härjapaari kõrwal, keda ta hommikul esimestel otsustawatel wõitlustel pidi juhtima. Tema kõrwal mängis wiieaastane Ipri, ta wäikene tütar. Ema oli läinud maanteele, ümberrändawalt kaupmehelt tarwilist toidumoonna ostma.

Ali õhutas raod põlema. Mitte enese pärast, waid oma sapi pärast, ja ka Ipri, oma wäikese tütre pärast. Waikides istusid isa ja tütar üksteise kõrwal. Ali käsi silitas õrnasti pruuni lapsekäsiwart.

Alis põles auahnus. Auhind kahe-sajawiiekümne guldeni näol, millest tema, juht, wõidu puhul wõis sada omale jätta, erutas teda. Ema wajas seda, wäike Ipri wajas seda. Tema ise ka . . .

Noh, ta tahtis wõidelda, tõusis ja astus härgade juurde. Seal nägi ta oma tulest weel poolpimestatud silmadega pimedas, ainult mõned sammud eemal, Kibatu rahwa sapi lähedal üht meest ja naist üksteise juurest lahkuwat.

„Endi,“ tuksatas Alist läbi. Eilsest saadik, kui ta Endi, Kibatu härgade juhi, kord ootamatult oma naise juurest leidnud, sõi temas kahtlus. Alles weel poolenisti uimane leidusest, kuulis ta wäikest Iprit emaga rääkiwat. Noor malailanna astus tule äärde.

Ali seisis pisut aega liikumata, käsiwars ja käsi raskesti ühe härja seljal. Waikides järgis ta naise liigutusi, kes enesele ja Iprile aset tegi. Kui paistis, nagu oleksid nad juba maganud, kohendas ta weel kord pikkamisi ja põhjalikult. Rooge ja riisiõlgi wiskas ta tulesse, nii et paks suits üles tõusis loomade kaitseks moskiitode wastu.

Ali mõtiskles. Temperament kihutas teda kiirele kättetasumisele. Kuid ta walitses ennast ja heitis loomade kõrwale maha. Aga uni talle silma ei tulnud.

— — —

Juba õige wara walitseb alun-alunil, Kotta turuplatsil, kihaw elu. Malailase'd

hiinlased ja eurooplased olid kogu saarelt kokku woolanud. Roostekarwa pearälikud, mustad sarongid ühinesid heleda troopikariietusega kirjuks pildiks. Walged ja pruunid ametnikud ruttasid siia ja sinna, kuid ei tekkinud vähematki korratust ega kuulnud mingisugust kisa. Malailane oma hewust ei ilmuta; tema oskab ennast, nagu enam jagu Aasia rahwaid, walitseda. Ainult mustad, wälkuwad silmad awaldasid ärewust.

Ali lendas oma esimese wastasega teed mööda. Meeletus ajus, kirjuswärtwitud madalat saani kaasa kiskudes, tormati pealtwaatajatest mööda. India silmanähtawalt tüsedate härgade kiirus üllatab igameest, kes seda wõiduajamist esimest korda näeb, kummaliselt; wälkkiiresti kerkib wiirastus esile metsikult kihutawast härjakarjast, kelle taga rohulagendik tormis põleb.

Mõne päewa jooksul olid otsustawad wõitlused peetud. Wõitjad, kes homme lõpuwõitlustel pidu kõrguspunkti pidid saawutama, olid Ali ja Endi.

— — —

Järgmisel päewal ulatas pealtwaatajate hulk rekordini; hulk inimesi oli aurikuga tulnud Surabaysat, Jaawa saare wastaskaldal seiswast suurest sadamalinnast. Tribüünid olid täis; pruunid ja walged aukandjad olid ilmunud suurel arwul.

Lõpuwõitluse edustajad tegid traditsionaalse ringkäigu. Härjad olid seekord ehitud kirjude lappidega; kõrgele tõusid nende pikad, kitsad sarwed. Waatajate näolt aia tagast paistis nauding. Silmad wälkusid; midagi ei tahtetud kaotada. Isegi kõrwetaw ekwaatoripäike ei suutnud kedagi eemale peletada.

Pealtwaatajate hulgas, ema juures, seisis wäike Ipri. Pahemas käes oli tal õhupall gummist, mille isa temale karapanilaadalt ostnud. Malailanna

mustad, särawad silmad otsisid teelt härgi ja juhte.

Kaugel kerkis tolmupilw. Norskades, ninasõõrmed awali, suud wahus, tormasid toredad härjad juhtide erutawa hüüde saatel edasi. Kumbki rakendus polnud teisest ees. Endi seisis seespool. Närmise terawusega wahtisid silmad loomade wahelt kitsale teele. Ei olnud muud näha, kui tihedat, kirjutinimestemüüri kuulsal ja kardetawal käänakul, umbes sada meetrit loomadest kaugel.

Kiire pilk tabas kõrwalrakendust. Siis pööras ka Ali, mida ta seni meeldi mitte polnud teinud, pea kõrwale. Mõlemad olid ettewaatlikud. Mingisugune kisa ei katkestanud enam waikust; kajasid ainult härgade tumedad jalaöögid ja juhtide hüüded.

Käänak! Käsiwarte jõuga rebis Endi oma härjad kõrwale, nii et nad teise rakenduse kõrwale surusid ja teda jooksus takistasid. Nüüd olid Endi loomad ees; just Ali kõrwal seisis wastase saan, loomadega ühendatud umbes kolm meetrit pikkade weonööride ja ohjade kaudu. Spordikirg ja armukadedus rööwisid Alilt mõistuse. Parajasti meeletu ajamise kõrguspunktil pööras ta oma loomad paremale poole, just wastase saani ja ohjade peale. Ehmatuselise tõusis tuhandetest kõrdest; lähemal hetkel wäherdasid loomad, saanid ja inimesed hirmsa kerana maas.

Rahwahulgast jooksid julged mehed lähedale. Kiired rusikad kahmasid wihas meeletuks muutunud härgade sarwedest ja ohjadest kinni. Ainult hädaohhliku ja kannatliku töö järele suudeti härgi rahustada ja eemale toimetada. Umbes kümme meetrit õnnetusekohast eemal lamas Endi purustatud pealuuga — surnuna. Ali elas — murtud kehaliigetega.

Pikutades bambusekeppidest raamil ja waadates Ipri pisarsilmadesse, naeratas ta. Ta naeratas ka naisele, kelle pruunid käed wärisesisid ja kes walget arsti aitas teda kinni mässida.

Kärbes ja täi.

Leedu jutt.

Ühel päewal kohtasid teel kärbes ja täi. Kärbes küsis täilt:

„Täikene, kuhu sa ruttad?“

„Leedulaste juurde.“

„Mispärast? Kas sulle latgallaste juures enam ei meeldi?“

„Ei,“ wastas täi. „Elu on mulle seal liig paha. Waewalt olin ühe latgallase kaelataguse wahele pesa teinud ja seal kõik mugawalt sisse seadnud, et saaksin pojad ilmale tuua, kui tema seda juba tundis ja minu ühes särgiga nurka wiskas. Siis tuli üks wanaeit, wöttis särgi ja wiskas wette, et ma uppuksin. Aga sellest ei olnud weel küll. Sest waewalt olin ma weepinnale roomanud, kui ilmus üks wäike tüdruk, kes mu katlasse wiskas. Seal pidin peaaegu surema, kui nad tule katla alla tegid. Kui ma aga wiibisin leedulaste juures, siis wõisin oma perekonnaga rahulikult elada. Keegi ei teinud mulle wähe-

matki tüli. Sellepärast tahan nende juurde nüüd jälle tagasi minna.“

„Minule aga,“ wastas kärbes, „meeldib elu latgallaste juures paremini. Sest seal wõisin ennast hästi toita ja ka oma lapsed ning lapselapsed suureks kaswatada. Lasksin enese harilikult waagnasse kukkuda. Siis wöttis mu pere-mees wõi mõni ta laps lusikaga, mis suppi poolenisti täis, wälja ja wiskas mu ühes supiga põrandale. Sellest wõisin ilusasti kõhu täis süüa ja weel oma lapsedki toita. Minnes aga leedulaste juurde, pidin peaaegu nälga surema. Seal söowad nad harilikult naereid, ja kui ma enese waagnasse kukutasin, siis wöttis mõni poiss mu sealt lusikaga wälja, lakkus mu puhtaks ja wiskas mu nõndawiisi põrandale, et kondid ragesid. Sellepärast ei jõua ma seal enam wälja kannatada, waid lähen latgallaste juurde tagasi!“

Elu ei ole nali.

O. Grossschmidt.

*Ei ole elu nali
ja aeg ei naljata:
Ma waatan kõige peale
siin kibedusega.*

*Mis üks on loonud, teine
Kord lõhub lõbuga,
Kuid aeg ei jäta talle
Ka kätte maksmata.*

*Kõik hool, kõik püüded, mure,
See siin ei awita;
Surm ainus, kes ei sure,
Käib naerdes üle maa.*

*Ja waremete rusud,
need jääwad järele,
Kus surma külmad musud
Kord puutwad põsele. . .*

*Sest waatan kõige peale
ma kibedusega:
Ei ole elu nali
ja aeg ei naljata.*

Sädemed.

Saksa kirjanik U. Uechtritz.

Kusagil õhus ripub taewasinine mõte. Ta heliseb, — kui tuul teda puudutab — ja hõiskab — ja laotab laiali maikannikese ja roosipunga lõhna. Ja kui mõni wihmaraske must pilw tema poole tüürib, siis kummardab ta — esiti pisut kartes, siis aga hüppab ta julgesti tema kõrgele küürseljale ning naerab juba jälle mõnest katkikäristatud musta päewamantli august. —

Madis Marjapuu on Ranna kellamehe nimi. Ranna ise aga seisab kolme kilomeetri tee kaugusel metsa taga üksinduses.

Köstri selja on kuuskümmend mureaastat kõweraks teinud, aga ta meel on jäänud õigeks, nagu redelid kellatornis — ainult ussid näriwad ta pulka-des. —

Madis Marjapuu on ka kellamehepoja nimi. Tema on tugewate kontidega ja tüse, ja lai, punane arm jookseb põigiti ta näost üle. See maksis üheksa kuud wangistust. —

Sestsaadik ei helise kellad kewad-hommikul enam nii lustilikult. Iga tõmbega, mis kellamees teeb, lendab üks mõte kellanööri mööda üles torni, kella südamesse, piinarikkalt, weriselt : arm põigiti üle näo. —

Wallawanema Walwe — läbipaistew ja noor — kõhib. Kopsud ei taha noorte

jalgadega enam ühes minna, sellepärast peawad ka jalad koju jääma. —

Kõrtsmiku Leeni on linna kolinud. „Isa,“ kirjutab ta, „tule mulle järele; olen haigemajas; kaks meest panid mu purju . . .“

Wana mees tardus; ainult ta käed wärisewad nüüd mõnikord. —

Ja kooliõpetaja poeg on kummaline. Loeb ja uurib — ja kannatab armastuse all, mida ta ei tunne. —

Kusagil õhus ripub taewasinine mõte, mis heliseb, kui tuul teda puudutab. —

Ja aastapärast — punetab kellamehepoja arm weel enam, kui ta hõintes oma konte sirutab.

Wallawanema lapsele on juba ammu kolm peotäit liiwa hauda järele wisatud.

Kõrtsmikutütar hulgub suurlinna-tänawail siidikleidis ja luurab mehi.

Ja kooliõpetajapoeg on oma armastuse kusagile laia maailma kannud ühe noore neiuga. —

Ja kõik tunnewad taewasini mõtet, kobawad ta oma meeltega läbi — ja ei tunne teda ometigi. —

Inimeste saatus — olgugi suur, on ometi tuhatkorda vähem tost pisikestest mõttest, mis heliseb, kui tuul teda puudutab.

Sädemekene lõpmatuses.

Sügisrahu.

H. Wühner.

*Lendawad nüüd luiged ja metshaned
Lõunarahadele kaugele.
Muude mälestuste juure paned,
Süda, nüüd ka selle suwekse.*

*Oled jälle lootnud õnne leida,
Jälle ootasid sa asjata.
Sügisrahusse sa end nüüd peida,
Pilwedesse läind on päike ka.*

Tuli jõdames.

Saksa kirjaniku Fr. Lehne romaani.

9

„Ema, ja sead nüüd Voori veijiks kõik korda Sõidan rattaga ülemmetsniku juure, annan Voorile kirja ära ja telegraafeerin postkontorist. Seniks ela hästi, ema!“

— — —

Voori istus juba waguuis, enne kui õieti märkusele tuli.

Niipea kui ülemmetsnik ise krahw Allwördeni kirja lugenud, oli ta Voori oma wanfriga otsekohe lastnud walfali wiia, et weel kiirrongile jõuda.

Widemikuajal jõudis Voori sihile.

Rüdigeri oli autoga walfalis. Ta oli väga tõsine.

„Istuti autosse.“

„Kuidas on lugu Dsjiiga!“ küsis Voori ruttu, waewalt et ta Rüdigeri oli teretanud. Ta ei annud krahwile aega teda tuleku eest tänada.

„Ei teata, mis temaga on. Päewal pärast Thekla matmist sai ta äkki kõrge palawiku. Tema on õrn ja kudur ja ta süda pole terve. Näib, et alles nüüd kõik see hirmus lugu talle selgus. Ta kõneleb alati paadiseidust ja weeroosidest, ja siis karjatab ta nagu uppumisel. Hea, et tulite, sest tema igatses Teid nii väga —“

„Kas olite minu tulekus kahelnud, härra krahw?“ küsis neiu kerge etteheitena.

„Ei, Voori. Sellepärast sundisin ma Teile kirjutama. Ometi, kuidas on Teiega lugu! Olete nii kahwatanud. Wõimatu on Teid rawitsejanaks panna; wahest rahustaks haiget juba Teie juuresolek. Ja weel on keegi, kes Teie tulekust rõõmu tunneb ja Teie järel igatses —“

„Sisji.“

Krahw noogutas.

„Jah.“

Ja ta waatas neiu tameda, mõistatusliku pilguga, nii et neiu süda waljusti põksuma hakkas ja weri ta kahwatanud põskedele tõusis.

Krahw Ottokar ja Cäcilie seisis auto ees. Krahw aitas Voori wälja. Kõwasti pigistas ta tema käsi; rääkida ta ei suutnud. Sügaw kaastunne waldas Voorit selle murtud mehe wastu. Cäcilie kaelustas tormilikult armastatud Voorit, kes oma pisarniisked põsed lapse juustele wajutas.

Krahwinna jäi nägematuks. Voori ei leidnud eda ka haige lapse woodi juurest.

Dsji ei maganud weel. Wäsinult ja osawõtuta lamaski ta woodis. Aga kui Voori tasakesi ta woodi ette astus, hakkis rõõmuheft ta näost üle, ja käed sirutas ta tulijale wastu.

„Hea, et jälle siin oled, preili Voori! Ja nüüd jääb ja siia, jah?“ jostistas ta. „Sa tõmbasid minu ju külmaft weest wälja!“

Ta wariises õuduses.

Voori pani oma käe ta otsaesisele.

„Dsji, ma jään ikka sinu juure, kui töotad, et ja selle peale enam ei mõtle. Sa pead terweks saama, et jälle warsti wõime jalutama minna.“

Oli, nagu oleks Voori juuresolek imet teinud. Dsji terwis paranes.

Aga Vooril oli raske hellitatud, isemeelse poijikese juures. Oli õid, mil ta riibest lahti ei saanudki. Ta pidi haige juures istuma ja ta kätt käes hoidma, kui hirmuhood tulid. Waewalt leidis ta sõõnikesks aega. Cäcilie istus alati tema ja haige wenna juures. Oli liigutaw pilt. Dsji oli ema peaaegu unustanud; waewalt küsis ta weel tema järele. Hambaid kiristades seisis krahwinna Allwörden mõnikord haigetoes; kui põlatud näis ta olewat oma arust ja kui leekiwalt hakkas ta Voorit wihtama. Mitte sõnagi polnud ta Voorile weel ütelnud; ta teadis, mis Voori oli lastele ja nende isale.

„Jõle tüdruk!“ mõtles proua Berger. Ah, kui loori aimaks, et need olid ta isa, wend ja õed, kellele ta sealolek sellist rahustust pakkus! Maria tunded olid lahtuminekumad kui iial enne.

Geriku süda oli kerge. Waewalt oli Jutta teda kunagi näinud nii wõimsana, iial ei olnud neiu temasse olnud nii arminud — ja ei iial nii õmetu, kui mõtles, et nende ühendusest ometi iial midagi ei wõinud saada.

Nii mõnigi õõ oli ta olnud õmetu. Ta oli tunda saanud nuresid, millest tal warem ei olnud aimugi olnud. Siial ei wõinud ta wanemad nende abieluks luba anda, õlguigi et isa armastatud meest väga kõrgelt hindas. Ja ema, kes oli wanast, kõrgest joost — jultumus, hullus oli selle wõimalikkusegi poole mõtelda, emal olid hoopis teised, temale nii väga tuntud kawatused — —

Ja kui ta ometi armastatud mehe enesele kätte wõitles? Mis siis — ?

Ah, ta oli kõiges nii hellitatud; kõik elukarmused olid taft eemal hoitud. Mõistet „tõb-

tada" tundis ta waid kuulu järele. Ja kuidas sai ta lihtsa metsniku naisena elada palgast, mis oli wäike. Sest wanemad teda siis ei toetanud. Siis polnud tal ka enam ilusaid riideid, siis puudusid tal siidisutad, õrn pesu, ilusad saapad, mida ta nii wäga armastas, kuigi isa selle üle mõnikord pahandas, üteldes, et see on pillamine. Siis oli see kõik mööda.

Ta wärises. Ei, sellele ei tohtinud ta mõelda. Tarmis oli nautida olewiku. Ja iial ei olnud ta suudlused kirglikumad, palawamad kui selliste kaalutlemiste järele, kui ta siis armastatud meest ta töises, mehelikus, ilus nägi. Oli, nagu oleks ta siis temast tahtnud kinni hoida — lähikesest õnnest, mille osalises ta tema armastuse läbi sai.

— — —

Rüütlimõisaomaniku Hellwigi kuuekümneaastast sünnipäewa taheti pühitseja. Leitnant oli juba kaks päewa warem koju tulnud. Juta kohtas teda küla postkontoris, kuhu ta rattaga oli sõitnud telegrammi saatma. Lühikesel tereuse järele tahtis neiu jälle edasi sõita; ta lootsis Cerikut näha, wähemalt teda teretadagi — nüüd, neil päewil pidi ta olema kahetundiselt ettewaatlik. Sest leitnant luuras teda pea alati.

"Silmapiilk, armuline preili! Miks nii ruttu? Teie lahke loaga saadaksin Teid."

"Wäga lahke, aga mul on wähe aega, härra v. Hellwig."

"Aa, woin juba arvata," naeratas see tagedalt. "Mõh siis: palju lõbu!"

"Mis mõite Teie arvata, härra leitnant?" Juta, kes juba tahtis rattale karata, peatas.

"Silmapiilk, armuline preili! Siis annan Teile oma sõnade kohta seletuse —"

Ja neiu jäi tõesti paigale — mingisuguse ebamäärase tunde tõttu. Sest leitnant oli talle nii pilkaw-ülekaewalt otja waadanud. Ja nüüd polnud ka leitnandil ruttu — ta lastis neiu oodata.

See wihastas Jutat. Pahaselt kargas ta rattale.

"Sumalaga, härra v. Hellwig!" hüüdis ta sõita tahtes.

Leitnant astus postkontori läwale.

"Oim kaasa, armuline preili — ja palju terwiseid härra metsnik Bergile!" ütles ta poolwaljusti, terawa rõhuga, nii et neiu pidi mõistma.

Juta süda jäi silmapilguks seisma — mis teadis Hellwig? Sisemist kasku kuulda wõttes hüppas ta rattalt maha ja ootas leitnanti. Piitamisega järgnes see temale.

"Mis te tahate? Mis on mul metsnik Ber-

geriga tegemist?" pahandas Juta ja tundis ise oma meeleshärmaks, et talle weri näkku tõusis.

"O, seda peate ise paremini teadma! Mina ei julge ennast Teie sisemistesse asjadesse segada ja ka mitte teia härra jaoskonnametniku asjadesse," tähendas Hellwig tageda rõhuga.

Juta trotslikkus lahkus; ta ei jaksanud enam tuld pursata, nagu ta seda muudu nii fergesti teinud. Ta lõi filmad Hellwigi naeratusel ees maha ja lastis sündida, et leitnant oma käe ta ratta juhtrauale pani ja ta üle kraawi juhtis, mis majade taga seisis. Riisal niiduteel olid nad üksi — ja ometi kõigile külas nähtawad.

"Mis Te õieti tahate? Kuhu Te mu wiite? Oma ootab," ütles Juta pahaselt.

"Tahan Teid waid paluda, armuline preili, Teie oma huwides pisut ettewaatlikum olla. Mul on Teiega head mõtted."

Hellwig kõneles pikkanisi, rõhuga; temale tegi lõbu näha, kui suure waewaga Juta oma kärsitust püüdis warjata.

"Kui Te mõistatuslikult edasi räägite, härra von Hellwig, siis läheb see mulle igawaks."

"Kas Te mind siis tõesti ei mõista?"

"Ei!" hüüdis Juta pahaselt. "Ja mul pole lustigi Teie mõistatust lahendada. Nii palju waimu mul ei olegi."

"Siis muidugi pean ennast pisut selgemini wäljendama. Lühidalt — Teie lugupidamine metsnik Bergerist on üldiselt tutaw."

"Kas seda ütlete?"

Juta oli ärewuses ja weri tõusis talle näkku. Ta kehtas õlgu ja luuraw pilk näitas leitnandile, et ta kahtlus põhjendatud oli.

Rindlamini jatkas ta:

"Kas seda ütlete? Teate ju ifegi, kuidas kuulujutud tekivad — kogu küla kubiseb neist. Härra metsnik olla kiidelnud, et Teie talle — järele jooksete. Wabandage, armuline preili, ma näen, kuidas see jäme sõna Teid haawab. Ometi on asi nii. Minu ifagi imestab wäga, et Juta von Eggert meeldiwust leiab ühe — kuidas pean ma seda ütlema — mehe wastu, kes ta isa alam on. See leitakse olewat kummaline, et mitte ütelda: naeruwäärtil!"

Juta hingas raskesti. Waewaga hoidis ta pisarad tagasi — ta käed tõmbusid rusikasse.

Naeruwäärtil!

See sõna mõjus, põletas kui mürl.

"See pole tõsi!" hüüdis ta kui meeletu. "Tõsi pole see. Mu Sumal, et isa ta tihti meile kutsus, et ma tema õde armastan — siis üteldakse, mina jookswat talle järele! Hirmus on see!"

"Mina ei ütle seda, armuline preili, aga—"

„See on wale!“ waidles Juta ägedasti ja kõit ettevaatusti unustades, „feda Gerik ei üttele!“

Wõidukalt löid Hellwigi wesiinised filmad loitma. Nüüd oli neiu enese ise ära amud ja siis ise leekiwalt punastanud; Juta pigistas huuled kokku ja riivas Hellwigi ara pilguga. Kuid see tegi targu, nagu ei oleks ta neiu wäljendust kuulnudki. Nüüd oli waja oma kesa kända. Tema armukadedus oli siis olnud õigel teel. . .

„Armuline preili, ma mõistan Teid wäga hästi. Berger on tõesti mees, kellele neiu süda wõib wastu pöskjuda, ilus mees, wainukas mees. See sunnib juba ta madalast seisusest üle vaatama. Tema kõrwal mõiks juba iga neiu weenduda luuletaja sõnast: „Wäiksemasti ommis ruumi leidub õnnelikult armastawale paarile!“ Ta hääl oli käis pilget. „Sellest wõin ma wäga hästi aru saada.“

„Aga mina mitte!“ hüüdis Juta.

„Teie olete wastandliku tõestuse amud. Tahksin Teile juba kihluseks õnne soovida — Teile ja Teie wanematele.“

Juta wärikses erutuses. Kuidas oli see ometi wõimalik, et tema walgulhoitud saladus siis oli awalikuks tulnud? Kui wanemad feda kuulsid! Muidu nii hea isa wõis wihas hirmus olla. Ta hakkas kramplikult naerma.

„See kõit on ju lollus, mis ütlete, härra von Hellwig. Bean naerma, sest ma usun, et mind ometi tunnete.“

„Muidugi, preili Juta! Ja sellepärast näiski mulle arusaamatu olemat, et ilus ja uhke preili von Eggert sellise wiletsa olukorraga tahaks rahulduda, mis teda selle mehe kõrwal ootab, kes temast nii seisuselt kui hariduselt palju alamal on. See seisis mul alati filma ees ja ometi —“

„Ja kes ütleb Teile, et mu mõtted enam niisugused ei ole?“ küsis neiu tuitawail huulil. Leitnant kehitas õlgu.

„Noh, armastus muudab iga inimese. Ja pealegi hoiab härra ülemmetnik metnik Bergerit wäga. See lubab isegi niisuguse ühenduse naeruwäärsest mõõda waadata.“

Juta wärikses; ta näol tuli ja läks wärw; raskesti hingas ta. Näis järele mõtlewat.

Ja leitnant walis sõnu ettevaatlikult; iga pidi feda hellitatud neiuat sügawasti tabama. Ta tundis naissi.

Juta tõstis filmad ja waatas talle otjuse-tawalt näkku.

„Kordan: kõit, mis räägite, on lollus. Sel pole wähematti tõtti!“ ütles ta külmalt.

„Siis näidate, et Teil metnik Bergeriga midagi tegemist ei ole.“

Küsidest waatas neiu temale. Leitnant aga wastas pikkamisi:

„Teaksin ühe sellise tee — kuid küsitaw on, kas tahate wõi wõite weel feda teed walida.“

„Siis näidate feda, ja Teie näete, et metnik Berger mulle täitsa ükskõikne on — täitsa ükskõikne,“ kordas ta rõhuga. „Ei ole niisuguseks meeletuteks oletusteks wähematti põhjust.“

„Teie oma käes on wõim neile kuulujuttudele wastu astuda — ühe hoobiga.“

„Kuidas? Ma ei wõi ju ometi igasse majja minna ja seal ütelda, see pole tõsi, mis armate.“

„Ei! Aga sellega, et enese awalikult tunnistate kellegi teise poole, langeksid kõit jutud, mis Teie wanematele, kui nad neid kuuleksid, palju tusta teeksid. Juta v. Eggerti puhast nimit peab olema kõrgel. Kõige wähemgi pahandus meie ringkonnas ja Te oleksite naeruwäärne. Seda mõtelge järele!“

Jälle see sõnal Juta oli kahmatanud, oli temast aru saanud Nii siis — jinnat tüüris ta. Ja ta oli tema käes, pidi temaga leppima. Teist teed ei olnud! Hirm skandaali ja naeruwäärse eest ajas teda armsamat ära salgama. Sest tema poole hoidmine oli ju wõimatu —.

Nii lastis ta sündida, et Max v. Hellwig ta käest kinni wõttis.

„Juta, Teie peate juba ammu teadma, kui wäga ma Teid armastan! Selle flirdi metnik Bergeriga ma unustan, teades, et üksikul noorel elawal neiuat wadjadus oli jinn metšanurgas enesele meelelahutust otfida. Ja usun, et minu nimit Teid küll juudab kaitsta iga paha jutu eest.“

Jutale tulid pisarad filma. Trosimuses ja walus tuiwas ta juu. Leitnant loobus teda juudlemast — ta oli tark; alati oli ta mõistus kõiges kires wõitjaks jäänud. Ta armastas feda ilusat, weelawat neiuat — teisi ta tema kõrwal enam ei tunnustanud. Palawal pilgul filmitsees ta saledat neiukehha, mida kaunid riided ümbritsefid.

Ta tõmbas Juta omale lähemale ja nägi ta wihasid filmi naeratades.

„Miks ei wasta Teie mulle, Juta? Minult lihtne jah nimit küsimusele — —“

Juta wõitis talle otja ja kiskus enese lahli. Ta rind woogas.

„Wastuse amman Teile täna õhtul!“

Lengefildi lofsi rõhus raske mure, mille all iga wali samm, iga wali sõna oli waikinud. Ainus poeg ja pärija närtsis pikkamisi.

Kuulus professor, kes kohale kutsutud, seletas — tema oskus olla otjas, lapse eluküünal

olla kustumas. Süda oli liig nõrk, töötas kor-
ratult ja ainult pikkamisi. Dsi üliõrn orga-
nism oli õnnetuse tagajärjel raskesti wigastatud.

Mõnikord lamas poisj täitja apaatlikult,
ilma et miski asi teda oleks huvitanud; siis
jälle tulid metsikud viirastused ja hirmuhood,
nii et Voori teda maewalt weel juutis moodis
hoida. Tema hoidis ta kinni, ainult teda
tahtis ta näha, huwi wanemate wastu oli temas
juba annu kustunud.

Ja siis tuli päew, mil Dsi waitfjelt uinus
— walutumalt, ilma surmawõitluseta. Tema
hing oli minema lewinud nagu kiirgaw wäike
liblikas, kes lühikese suwepäewa oli rõõmu ja-
ganud.

Rõõgi kurbus oli piiritu.

Krahwinna Lella Allwörden lamas toa põ-
randal ja kiskus nuttes ja karjudes oma juuk-
seid. Krahw Ottokar oli nagu murtud; tume-
dal näol istus ta ateljees ja lastis wemmal
oma eest mõelda ning tegutseda.

Rättemaks!

Seefiwail tähil seisis see ta filma ees, wa-
lusasti näris see ta südant. Nüüd oli tal waid
üks laps — haige tütrekene — ja ometi oleks
ta wõinud olla rikas!

Rahe meelitama neiufilma, punase neiufim
pärast oli ta kord kergemeelselt loobunud oma
pojast ja selle õest, mitte hoolides, mis neist
sai. Nüüd oli saatus talt nende asemikud rõõ-
winud. Waene oli ta nüüd oma elu lõpul!
Ta mõtles ja mõtles ega jaksanud sest ometi
aru saada! —

Nüüd oli kõik mõbda.

Tühjad olid lossi ruumid — waitimud
rõõmsate laste naer.

Voori Bergeril ei olnud Lengefeldi lossis
enam midagi teha, seda oli krahwinna talle
mõista annud, kuna tal kawatsus oli Cäcilie
kusaqile instituuti kaswatada saata; laps pidi
wiibima laste hulgas.

Mustas leinariides seisis Lella Allwörden
jaleda neuu ees.

„Tanan Teid Teie waewa eest. Palun seda
minult selle wäliseks märgiks wastu wõtta!“
ütles ta wormilikult ja tahtis sellele rahakotti
ulatada; kuid see tõstis tõrjudes käed.

„Teadmusest, et olen oma kohuse täitnud,
on mulle küllalt, proua krahwinna!“ wastas
neiu rahulikult.

„Saage ometi aru, et ma seda Teilt ei
wõi wastu wõtta,“ ütles krahwinna tasakesi,
aga kärsitult. „Teie uhkus pole siin kohane.“

„Mulle on nü palk tänaseni wälja maks-
tud, proua krahwinna, ja enam ei ole mul
õigust wõtta,“ wastas Voori rahulikult.

Krahw Rüdiger oli wemmaproua tahtitusest

koige piinlikumalt riimatud. Ta tahtis rahaga
tasuda, et Voori Berger ta poja wiimsed nä-
dalad oli kergemaks teinud — ilma tõsise,
südamest tulewa tänuta. Ta sai aru neuu süda-
mes afuwast meelepahast, mis ilmsile tuli kõi-
gest ta olemusest.

„Kas rohin nüüd ennast wabastatuks ar-
wata, proua krahwinna?“

Uupakkitu kummardusega lahkus ta, kui
krahwinna mõõdukalt pead noogutas, ilma et
kaswatajannale oleks kätt annud.

Ta asjad olid peagi pakitud. Hommikul
wara tahtis ta Lengefeldist lahkuda; tema töö
oli siin tehtud.

Ta seisis Cäcilie magamistoal balkonil;
roofid ja shazmiinid saatsid alt oma magusaid
lõhmu üles. Ta süda läks raskest. Wesi tuli
talle silma. Ardusega wõttis ta selle ilu ene-
sesse. Lengefeld oli talle armsaks koduks saanud.

Wiimast korda tahtis ta weel pargis jalu-
tada. Ja teel tõmbas teda nagu tundmatu
wõim tiigi poole, millest ta seni pelglikult eemal
hoidunud.

Päikesekiired kirendasid seal. Kaldal kaswa-
wate kõrkjate kohal lendesid liblikad. Rahuli-
kult seisis wesi kui rahupilt — mitte, nagu
oleks ta perekonna õme häwitamud ja enesele
kaks noort ohwrit pärinud.

Mälestus oli wõimas. Voori wajus kaldal
seiswale pingile ja nuttis. Siin ei tarwitsemud
ta ennast enam walitfeda.

Lahkumine oli tal ometi raske, ehkki ta siin
ligi aasta jooksul oli enam kurbust kui rõõmu
tunda saanud. Ta tundis mingisugust temale
omale mõistatuslikku poolehoidu krahw Otto-
kari wastu ja kummalist soowi tema kurba
nägu silutada ning ta kätt suudelda.

Ja krahw Rüdiger — ta süda wärises, kui
see temaga rääkis, kui ta targad filmad selle
juures järama löid ja sooja, õrna ilme omasid.
Teda ei saanud ta nüüd ial enam näha — see
näis talle koige raskeim olemat. Wahetpidamata
kõlas tal kõrwus — see on wiimne päew. —

See, kellele ta mõtles, seisis äkki tema ees;
ta ei olnud ta tulekut mõtisklemises kuulnud.

„Miks Te nutate, preili Voori?“ kõlas
krahwi sügaw, lahke hääle talle kõrwu. Seit-
des waatas ta üles ja katfus oma märga nagu
peita. Krahw istus ta kõrwale ja wõttis ta
käest kinni.

„Arge ometi nutte, Voori. Teil pole selleks
põhjust — Teil mitte.“

„Mu meel muutus siin haledaks, kus —“
Ta waitis.

„See paik pole Teile ka sünnis. Urwasim
juba, et Teid siit leian.“ Neiu imestawale pil-
gule wastas ta: „Jah, ma otsisin Teid, sest et

ma Teid tahtsin tänada. Või lükkate ka minu tänu tagasi? Olete ju nii uhke."

Loori pea wajas longu.

"Mul pole midagi, mida mõtisin Teile pakuda —" ja sellejuures mõtles ta tahtmatult: ainult oma südame ja käe — aga ta kaaluro mõistus ei lubanud sellist läbematuft. Regatsioo- ninõunil krahw Allwörden — ja lihtne kaswatajanna — see oli mõimatu. See oli talle selge, ifegi neil tundidel, mil tal igatsus selle neuu järele rinnas patitses. Sellest pidi ta üle saama. Loori Berger oli talle nagu ilus, täideminemata unelm.

"Nii uhke olete Teie!" fordas ta taja.

"Ärra krahw, palun, ärge rääkige sellest. Ärge tumestage Teiegi minu mälestust sellest, mis ma Osfile ta wiimastel nädalatel tohtisin olla. Sellest teadmusest on mulle küllalt tasuts!" ütles ta walustwärisewal häälel.

"Jah, nagu ema, nagu wanem õde olite Teie temale! Sellise eneseohwerduse jaoks tasu ei ole. Meie Allwördenid peame igawesti jääma Teie tänuwõlglasteks." Ta waikis hetke aega ja waatas mõtiskledes maha. "Ja mis kawatsete nüüd teha?"

"Otsin enesele nii pea kui võimalik tege- wuse. Kodu ei wõi ma tööta jääda. Woib olla otsin enesele õpetajakoha. Mul peab tööd olema, et kõigest sellest üle jõuaksin."

Walu asus Rüdigeri rinda. Ei, seda ta ei pidanud tegema. Ta weetlew ilu närtsis siis pea ja tema kaotaks ta filmist. Ta tahtis wä- hemalt teada, kus neuu wiibis.

"Preili, Loori, teaksin Teile küll koha, kui see Teie soowidele wastab, sest seal on wähe teha, sest et lapsi õpetada ei ole. Lest proua v. Matthes otsib omale seltsineut. Minu ar- wates oleks wiibimine seal majas pärast siin- seid äremusi Teile nagu loodud, sest Teie wa- jate hädasti rahu —"

Loori oli üllatatud, ja kui ta koha ei was- tanud, jattas Rüdiger:

"Kas tohtisin Teid selle juures aidata? Või lükkate ka selle tagasi?"

"Ei, härra krahw. Wastuoksa. Wõtaksin Teie soowituse heameelega vastu. Küsida on ainult, kas proua v. Matthes minu walib."

"Kui ma ise hiljuti tema suust ei oleks kuulnud, kuidas Teie temale meeldite, preili Loori, ma ei oleks sõnagi lausunud," wastas krahw rahulikult. "Ma telegrafeerin koha ja weel täna õhtul saame wastuse."

"Kas tahate ennast minu pärast waewata, härra krahw?" küsis Loori punastades.

"Minule ei tee see wähemasti waewa, was- tuoksa — kui mu ettepanek Teile meeldib, teeb see mulle rõõmu."

"Ma tänan Teid, härra krahw. Mõte, et nädalate kaupa pean kodu istuma, piinas mind juba — just nüüd. Jäätkid jälle kurbameelseks."

Pisarad särasid tal filmis.

"Aga, laps, nii närwiline ei tohi Teie olla!"

Rahustades mõttis ta tema käest kinni. Heameelega oleks ta seda suudelnud, weel meel- samini aga neuu kurbu punasunud. Ja see iha kaswas ta südames nii, et käe lahti lastis ja lahkus.

Walusa imestusega waatas Loori talle jä- rele — kas oli ta teda kuidagi haawanud?

Õhtul tuli krahw Rüdigerile telegramm:

"Tuhat tänu, armas krahw. Olen wäga rõõmus. Dotan preili Bergerit wõimalikult kohe, sest et tahan minna reijile.

Jafobe Matthes."

20.

Kui Loori teade metsnikumaija jõudis, et ta koha teise koha mõtind ja sellepärast koju tulla ei saa, hattas Cerik kergemini hingama.

Ta ei oleks armastatud õde nüüd siia taht- nud — oma pärast ja ema pärast.

Ta südamesse ajus kartus, nähes ema ra- hutult majas rändawat ja oma ette pomi- sewat.

Teade wäikese Ottofar Allwördeni surmast oli ta täiesti meeletuks teinud. Kolm päewa tagasi oli tulnud Loori kiri selle teatega ja neil päewil oli ema waewalt weel sõõnud ja maganud.

"See on Jumala kohus, Cerik!" Oma sil- mad olid kummaliselt loitnud. "Jumala kohus. Kas ei näe tema karistawat kätt? Cerik, nüüd on sulle tee kõrgusele waba. Õnn tuleb weel mistiski!"

"Mitte kunagi, ema!" wastas Cerik pii- natult.

Mis tähendas see temale weel nüüd, mil kõik ta õnn oli purustatud!

Ta wilistas koera, mistas püssi õlale ja läks metsa, mõtted täis piina. Ei, õnn temale enam ei tulnud — see oli teda pillawalt nar- rinud!

Sellele mõteldes läksid ta käed alati rufi- kasse ja weri tõusis talle palawasti pähe.

Juta v. Eggert kihlatud! Kihlatud leit- nant May von Hellwigiga!

Kuidas oli Juta temale seda teha wõinud?! Ta oli seda arwanud pahaks naljaks, aga kes mõis enesele temaga sellist nalja lubada?! Juhuslikult oli ta seda külas kuulnud, mis oli täis sest uudisest: wana Hellwigi sünnipäewa

õhtul oli kihlus avalikult välja kuulutatud. Wiimaks, sest seda oli ju ammu oodatud!

Dun oli, et teda wana ülemmetsniku selline teade järgmisel päewal enam ei üllatanud, muidu oleks ta enese ära annud!

Nõnda oli ta ennast walitseda jaksanud ja õnne soowinud ning pruudi isaga klaasidki kofku löönud.

Juta ei olnud arwanud, et teda sel hom- miku poolel näha saab; midagi aimamata as- tus ta isa töötuppa. Lahke teretus suri Gerikut nähes ta huultel. Ta kahwatas.

„Joonne parajasti sinu terwiseks, laps!“ hüüdis ülemmetsnik rõõmsas tujus. „Oled wiimaks ometi tõusnud?“

Berger kumardas neiu ees.

„Minu alandlik õnnesoow, armuline preilli!“

Ta hääle fajas kalgilt ja terawa, põlastawa pilguga otsis ta neiu silmi, mis olid maha löödnud.

Ja siis ei waadanud ta tial enam temale kohtas ta teda, siis läks ta pill aupakti- kult teretades temast mööda. Neiu tundis ta põlgust ja kannatas selle all, ehkki ta seda enesele ise ei tahtnud tunnistada.

Oleks ta temale teinud etteheiteid, ta käpile wõtnud, temalt aru päriinud, neiu oleks juba leidnud wabandust, ettekäändeid, aga see põlas- taw waikimine — seda ei suutnud ta kanda. Sellest ei saanud ta üle elade kehitanisega ja kerge: „Noh, mis on mul sellega tegemist!“ — Gerik pidi ometi arusaama, et ta odawa palga saaja alammetsetnikuga ei wõinud abielluda! — Seda kordas ta enesele tihti — Ja kui Ber- ger sellest ei taha aru saada, siis ei saa teda ka aidata. Ma ei wõi ennast ju maailma ees teha naeruwääriliseks!

Uga ta süda kipunud Geriku järele. Was- tik tuundega jallis ta peigmehe suudlusi ja õrnuseawaldusi. Jga päewaga läks see talle wastikumaks. Oli ta siis nii meeletu olnud, et enese nii ruttu lastis ära hirmutada?

Mõnikord oli see ta arust nagu paha unenägu; ta uskus weel rõõmsat ärkamist, kui rahutult ja ootawalt ning igatsewalt metsas rändas, et lohata armsamat ja teda teretada ning suudelda.

Ta otsis Gerik Bergeriga kokkusaamist, tah- tis temaga rääkida, talle kõik ära seletada — eme ei leidnud ta rahu. Uga Gerik ei pannud teda tähele; wõõralt ja külmalt möödnus ta temast, nii et neiu julgus wiimasel hetkel jäl- legi kadus; ta nuidu nii kerge keel jäi seisma.

Siis löi ta jalga wastu maad, tõmbas käed rusikasse ja hakkas wihajelt nuuskuma. Ja waatas Geriku saledale kujule igatsewail silmil järele.

Gerik Berger oskas ennast hästi walitseda,

keegi, ja Juta kõige wähem, ei tohtinud aimata, mis ta südamesse pidi suruma.

Ülemmetsnik kõneles temaga mõnikord pruut- paarist; kui raske oli tal siis mõelda, et tütar temast lahkeb. Järgneva aasta kewade wõi suwepühiks olla pulmad määratud. Taheti oodata, kuni Hellwig ülemleitnandiks on ülen- datud.

Nii siis weel peaaegu aasta aega!

Gerik pigistas huuled kõwasti kinni. Weel üks aasta. . . aga küll ta saab sellestki weel üle! Mõnel oli ta mõelnud kohta wahetada, kuid oli selle mõte kohe jälle kõrwale heitnud. See oleks waid wõõrastust äratanud. Ja ta uhkus ei lubanud ka ustawuseta neiu eest põ- geneda.

Jga teisel pühapäewal tuli May v. Hellwig pruudile külla, tihti mundris, mis ta isiku enam välja tõstis.

Ja Juta oli elaw, rõõmus, naljataja nagu alati, aga tähelepaneliku waatleja ees ei oleks saladuseks jäänud, et see kõik ei olnud ehtne, waid et selles kõiges helises kaasa mingijugune wõõras toon, mis terwituga kofku ei kõlanud. Ja ta silmis peitus rahutu paiste.

Ta pidi Gerik Bergeriga rääkima. See mõte otse närvis teda. Ta ei jaksanud tema põlgust enam kanda. . .

Ühel ennelõunal, kui Gerik ülemmetsniku juurest tuli, leidis ta wõimaluse talle wastu tulla. Aupaktiku tunna teretusega tahtis Gerik temast mööbuda. Uga neiu astus talle teele ette.

„Gerik!“

„Nagu hingehõhk tuli see ta huultelt, aga Gerik oli seda ometi kuulnud. Ta päewitanud nagu kahwatas.“

„Gerik!“

Juta pani oma käe ta käewarrelle ja peatas teda.

„Mis tahab parun Hellwigi pruut minust weel?“ küsis Gerik jääkülmal ja taganeb sammude, nii et neiu käsi ta käewarrest maha libises. Püstipeal seisis ta neiu ees ja ta silmad wälkusid talle põlastawalt wastu.

„Mitte seda tooni — ma palun.“

„Ja mina palun, armuline preilli, et mu tee pealt kõrwale astuksite!“ wastas Gerik löi- kawal häälel. „Peaks Teil mulle weel midagi ütelda olema, siis rääkige minuga oma wane- mate majas. Siin pole selleks õige koht.“

„Gerik,“ nagu piitsahoobist rabatuna oli neiu tuskatanud — „kuidas wõid sa nii kare olla? Ilma ainja hea sõnata. Lase enesele ometi ütelda —“ Ta teadis waewalt, et talle weel endiselt „sina“ ütles. Kuid Geriku naer kaitkestas ta jutu.

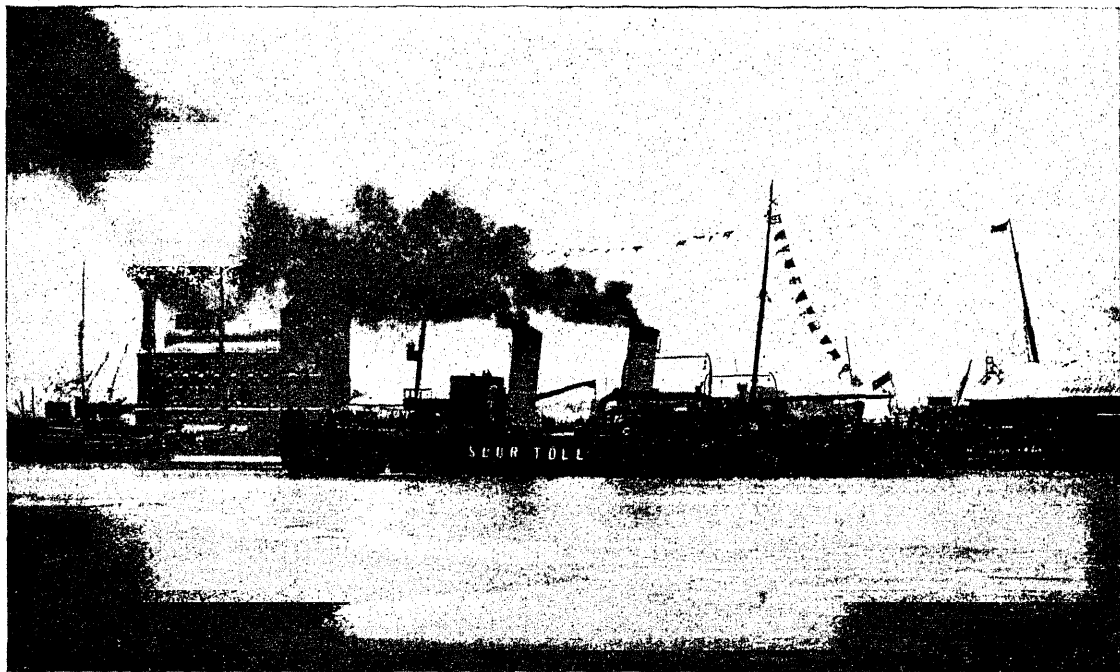
(Järgneb.)

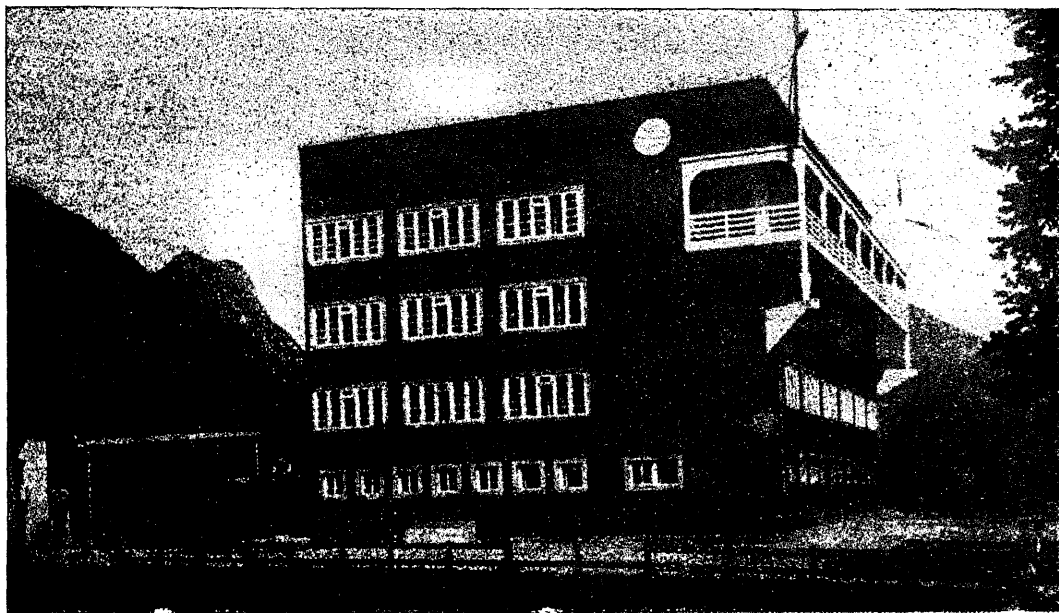
Kommertskooli direktor **Heinrich Bauer**†
Hiljuti surnud tuntud seltskonna tegelane
ja end. haridusminister.

Lauljanna **Benita Brunberg**,
kadunud K. Türipõu õetütar.

Eesti suurem jäälõhkuja „Suur Tõll“,
millele asetati wanade asemele kaks uut aurukatelt, teeb praegu proovisõite. Laew on üks pa-
rematest ja tugewamast jäälõhkujatest, ehitatud 1914 a. uuema aja tehnika nõuetele wastawalt.
Laew ehitati Stettini laewatehases „Wulkan“, kust on pärit ka nüüd wahetatud uued aurukatlad.
Laewa pikkus 73,3 m., laius 17,1 m., süwis 5,8 kuni 7, 5 m.

Möödne koolimaja Austrias.

Hiljuti Ebensee's awatud, igasuguseid praegusaja terwishuulilisi nõudeid silmas pidades.

„Ameerika Leegion'i“ kuhu kuuluvad maailma sõjast osawõtnud ameerika sõdurid — esitajad Pariisis, tundmata sõduri haual. Pahemalt paremale: end. ameerika wägede ülemjuhataja kindral Pershing, kommander H. P. Savage ja marssal Foch.

Tõtt ja nalja.

Hiina laew.

Järgnew väike jutuke illustreerib, kuidas hiinlased juba wanal hallil ajal wõimule kawalusega wastu hakkasid.

India esimestest walitsejatest oli radshah Suran üks wägewamatest. Kõik Ida- ja Lääne-maade walitsejad heitis ta oma alla. Ainult „Taewapoeg“ tõrkus teda austamast. Siis kogus Suran suure sõjawäe kokku ja hakkas maad mööda edasi liikuma. Igalpool jäi ta wõitjaks. Ta tappis ise oma käega mitu sultani ja abiellus nende tütardega. Kui Hiinas radshahi wõidukäigust kuuldi ja teada saadi, et ta juba Hiina lähedal wiibis, hakkas Hiina keiser kangesti kartma. Ta kutsus oma mandariinid ja sõjawäeülemad kokku ja küsis nendelt nõu.

Seal esines üks tark mandariin ja andis nõu, warustada laew, seda täita roostetanud nõeltega, suured puud sinna peale istutada, meesteks ainult hammasteta raugad panna ja siis Tam-sakki sõita.

See sündis.

Kui radshah Suran kuulis, et üks Hiina laew sadamasse jõudnud, saatis ta oma saadikud laewajuhi juure kuulama, kui kaugel tema maa weel on. Hiinlased wastasid:

„Teele tulles olime kõik weel noored mehed. Olles kurwad, et kodumaa rohelistest metsadest pidime lahkuma, istutasime laewale nende puude seemned. Nüüd oleme wanad ja kõdunenud. Oleme kaotanud kõik hambad ja seemnetest on saanud suured puud, mille wiljast me endid merel elatame, enne kui siia jõudsim.“

Siis näitasid nad mõnda roostetanud nõela ja ütlesid:

„Waadake, see rauakang oli tugewa mehe käewarre jämedune, kui Hiinast teele tulime. Rooste on ta ära sõõnud, nii et järele jäid ainult need peened killud. Me ei teagi enam, kui palju aastaid me juba oma kodumaalt kaugel oleme. Aga tööle antud andmete järele wõite isegi näha, et sest on möödunud igawik.“

Saadikud wiisid need teated Suranile.

„Kui hiinlaste jutt tõsi on,“ ütles ta. „siis on kaugus ülesaatatu. Sinna meie minna ei jõua. Parema loobume sellest.“

Ja ta hakkas oma sõjawäega tagasi minema.

Romaanide naljakas lõpp.

Romaanid, mis järjekaua ilmuvad, lõpewad mõnes numbris tihti imelikult sellepärast, et

lehekülg lõpeb ja pikemat järge ses numbris enam tuua ei saa. Nii märgime mõne sihukese lõpu siin ära.

„Õõsel magas ta rahulikult, ja järgmisel hommikul ärgates ütles ta heas tujus: (Järgneb.)

„Armuline proua,“ ütles Edgar, „Teil on tõesti kaks weetlewat last.“

Gabriele naeratas õnnelikult ja sosistas: (Järgneb.)

„Nende huuled liitusid palawas suudluses, mis ei tahtnudki lõppeda. Kui huuled wiimaks jälle wabanesid ja silmad täis elurõõmu ikka ja jälle uuesti üksteisesse kastusid, ütles Karl täis tagasihoitud kirge: (Järgneb.)

Hästi alleshoidunud.

Wawalt kahekümneaastane L. Börne, kes hiljem kuulsaks luuletajaks osutus, wiibis waidlewate härrade hulgas ja tõmmati wastu tahtmist waidlusse. Keegi wanem härra, kes oma pöörast arwamist ägedasti kaitses, ütles Börnele, kes temale oli julenud wastu waielda, suure ägedusega:

„Teie, noor mees, julgete minule wastu rääkida? Teie wanaduses olin ma niisugustes asjades alles eesel!“

„Siis olete hästi alles hoidunud!“ wastas Börne ruttu.

Awelinus Tõnisson, Türi,

wanem ja soliidsem muusikariistade äri Eestis (asut. 1905 a.), saadab oma tellijatele igale poole muusikariistu, keeli, noote j. n. e. koju kätte. Eriala: „**Wanemuise kanded**“ ja nende noodid. **Ainukesed täielikud** kanded ilmas, mis nüüdseaja mängijat suudawad rahuldada. Igaüks, kes kusa-gilt mõne muu kandli ehk gitarr-tsitri ostis, kui ta enne „Wanemuise“ hinnakirja ei olnud järele waadanud, saab kibedasti kahetsema. Hinnakirjad maksuta!

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	2 kuus (4 nr.nr.)	„ 160.—	1/2	aastas . . .	Mk. 1000.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ 80.—	1/2	„ . . .	„ 500.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	Mk. 225.—	Üksiknumber	„ 40.—	1/4	„ . . .	„ 250.—

WÄLISMAILE: °

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.

Wäljaandja Kirjastus-õhufõhisus „Arenq“.

Trükitud „Edu“ trükkitojas S. Rompašfi t. 40, Tallinnas.

Täiendage oma raamatukogu kõidetud „Romaan“i aastakäikudega:

Aastakäik 1922	ilu- ja põlnahkköites	700.
„ 1923	„ „	900.
„ 1924	„ „	950.
„ 1925	„ „	950.
„ 1926	„ „	950.

„ROMAAN“i talitus. Tallinn, Müüriwahe t. 16

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

(Peterburist).

Tallinn, Lühikejalg 6, kõnetr. 30-89.

Võtan tellimisi vastu
kõiksugu mees-
rahvariiete peale.

Alaliselt suures valikus moodsais
mustreis kõige paremaid Inglise
riideid, voodreid ja siide.

Austusega

M. Johanson.

Ajakiri „ROMAAN“

(VI. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuvas numbris romaane ja lühemat
proosakirjandust mitmekesistelt rahvustelt laialises valikus.

„ROMAAN“i siht on tutvustada Eesti lugewale rahvale maailma
tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumaka-
mate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAAN“i otsekohene
ülesanne, et igaüks leiaks temas väärtuslikku ja huwi-
tawat lugemist.

„ROMAAN“i keel on rahvalik ja arusaadaw igapähele.

Tellimishinnad:

1/1	aastas (24 nr.nr.)	750.—	marka	2 kuus (4 nr.nr.)	160.—	marka
1/2	„ (12 nr.nr.)	400.—	„	1 „ (2 nr.nr.)	80.—	„
1/4	„ (6 nr.nr.)	225.—	„	Üksiknumber	40.—	„

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu viimases numbris ja järg-
miste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

ROMAAN“i tellimisi wõtawad vastu, ka endiste aastakäikude peale, ilma iga
lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜKSIKNUMBREID müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raud-
tee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923, 1924 ja 1925 a.a.) üksikud numbrid on weel saada
talitusesest hariliku hinnaga, peale nr. 1. ja 2. 1922 aastast.

Tellimine 1927 aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik missuguse numb-
riga alates.

„ROMAAN“i talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

Tarwitage **MILLER** autokumme.
Siis saavutate rohkem mõnusust,
rohkem kilomeetreid, rohkem kokku-
hoidu.

Heinr. Lagus, Tallinn,

Müürivahe, 16. Eesti Laenupanga majas, uks B.

Telefon 12-53.